

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto IV. Štev. 11
November 1925

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Moli in delaj!

Živinoreja in živinozdravništvo: Ne nuščajte gnoja v hlevu; Starost plemenske goveje živine; Goveje rasme v našem ozemlju; Razstava goveje živine in žrebet v Kobaridu; O izboljšanju svinjakov (živinozdravnik dr. Ravnik).

Mlekarstvo: Zorenje smetane (Anton Pevc); Obisk mlekarne v Rivolto.

Sadjarstvo: Jesenska in zimska opravila v sadovnjaku (Just Ušaj); Še nekaj besed o izbiri sadnih vrst (France Magajna). Razpis daril in akcija v pospeševanje sadjarstva na Goriškem.

Vinogradništvo in kletarstvo: Zadrufne žganjekuhe. Trtna uš v Italiji. Zanimiv dokument.

Poljedelstvo in vrtnarstvo: Rastline in zakon »minima«; Kompost je dobro gnojilo; Bitka za žito; Kedaj gnojimo krompirju? Tomažin; Krmska pesa; Agrarna reforma v Jugoslaviji.

Čebelarstvo: Od kod neuspehi v čebelarstvu (dr. Josip Ličan).

Zadružništvo: Spremembe v zadružni zakonodaji; Važno za zadruge z nemejeno zavezo! Uslužbenci konsumov

Vprašanja in odgovori. Nova bolezen na grozdju.

Tržni pregled. Letošnja vinska letina. Rusko grozdje v Parizu.

Gospodarski koledar: Kmetovalce v novembru. Njivske miši. Umetna svila v Rusiji.

Mali oglasi

Oglasi pod tem naslovom stanejo za vsako besedo 20 stotink, najmanj pa 5 Lir za priobčitev v eni številki, za več števil po dogovoru. Oglasi se sprejemajo pri upravi vsak delavnik od 9. do 12.

TOMAŽEVA ŽLINDRA.

Sedaj je še čas za gnojenje senožeti s tomaževo žlindro, ki je letos sicer precej draga, a kljub temu vredno umetno gnojilo.

Kdor jo želi dobiti, naj se javi pri

ZADRUŽNI ZVEZI V GORICI

Corso Verdi 37 (lastna hiša),

ki ima žlindro in vsa ostala umetna gnojila vedno v skladišču.

Tomaževa žlindra in superfosfat se dobi tudi pri Kmečko-gospodarski zadrugi v Dobravljah pri Ajdovščini.

SEMENSKA PŠENICA.

Italijanske semenske pšenice nimamo več, pač pa še nekoliko nemške, vrste »Bavarski kralj« in Swalöfs Panzerweizen. Zadrufna Zveza v Gorici.

Zadruge!

Vse potrebne tiskovine in mape za menice dobite pri „Zadružni Zvezi“, v Gorici.

Cena oglasom.

Stran	1 štev.	6 štev.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
$\frac{1}{3}$	60 „	200 „	300 „
$\frac{1}{4}$	40 „	120 „	180 „
$\frac{1}{8}$	25 „	65 „	100 „

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto IV. Štev. 11
November 1925

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Moli in delaj!

Zlata vreden rek!

Že v prošlih stoletjih so spoznali zlato resnico tega reka in zato so ga v velikih črkah napisali na mnoge samostane, najrazličnejša učilišča in zavode sploh. To naj bi bilo življensko pravilo vseh onih, ki v dotični hiši prebivajo.

Moli in delaj! To je navadno zadnji pozdrav, ki ga dobi slovenski sin od slovenske matere, ako se poslavlja od doma. Slovenska mati reče svojemu sinu: Nimam denarja ne zakladov, da bi ti jih dala na pot, drži se pa življenskega navodila, ki te bo napravilo srečnega »Moli in delaj«.

Ta zlata rek je bil že davno vcepljen v značaj našega ljudstva, predvsem našega kmetškega. Žilavost in pridnost slovenskega kmeta je znana, znana pa je tudi njegova pobožnost. Ko začne pravi slovenski kmet kakšno opravilo, se bo vsaj prekrižal. Križ bo napravil tudi pred vozom gnoja, katerega bo peljal na polje. Križ bo napravil z bičem tudi na njivi, predno bo zarezal s plugom prvo brazdo. Našemu pristnemu slovenskemu kmetu je globoko v duši vcepljen pregovor »Z Bogom začni vsako delo, da bo srečen tek imelo«. Tega se drži naš kmet, hrbtenica slovenskega naroda. Tega se drže tudi še mnogi drugi, a mnogi so tudi vrgli to zlato pravilo med staro šaro.

Poglejte po deželi, pogledajte v svojo domačo vas! Vsakovrstnih ljudi najdete tam. Dobite jih, ki se zgornjega reka zvesto drže, in takih, ki so ga že zavrgli. Kje so srečnejši?

Vsi danes vemo, da nas denar in blagostanje ne dela srečnih. Ne smemo iskati sreče pri onem, ki si lahko vsega privošč, ki se vozi v avtomobilu in ne trpi nobenega pomanjkanja. Največ sreče je v majhnih priprostih hišicah, kjer se sicer bore za svoj kruh, a se zavedajo, da je tukajšnje življenje le uvod k nekemu drugemu življenju.

Kje dobite pomoči v stiski? Ali pri bogatini? Navadno je boste pri njem zastonj iskali, kot je Lazar zastonj prosil bogatina mrvice kruha. Pomoči iščite pri ubogih in ponižnih, ki Vam bodo dali vsaj dobro besedo, ako Vam drugače ne morejo pomagati.

In naše gospodarstvo? Kdor misli na Boga, se zaveda, da mora skrbeti za svoje bližnjega, za svojo družino, za svoje otroke. Tak jim premoženja ne bo zapravil, pač pa bo pridno delal. Kdor misli na Boga, temu lahko zaupate svoje premoženje in ste lahko prepričani, da Vas ne bo osleparil.

Srečni in zadovoljni hočemo biti. To je klic mladih in starih. Sreče in zadovoljnosti pa ni tam, kjer se navadno in največ išče, ni je ne v gostilni, ne pri veselicah in na plesiščih, sreča in zadovoljnost je tam doma, kjer so jo naši pradedje iskali in našli, to je v izvrševanju reka: Moli in delaj. To značilno potezo našega ljudstva moramo ohraniti slovenskim potomcem in vsi jim moramo iti kot zgled naprej. Prepričani bomo dimo, da nam bo vse ostalo navrženo.

Živinoreja in živinozdravništvo

Ne puščajte gnoja v hlevu.

Mnogi naši živinorejci skrbe za toploto v hlevu na ta način, da pustijo pod živino ležati gnoj cele zime. Od novembra meseca pa tja do marca nikdar ne skidajo živalim. Zato pa izgledajo taki hlevi v resnici kot hlevi. Ne hodi s čisto obleko in čistimi čevlji v tak hlev, ker si lahko prepričan, da boš imel celi čevelj umazan od blata, obleka pa ti bo smrdela skozi teden dni po pravem hlevskem smradu.

Gotovo mora imeti živina v zimskem času toploto v hlevu, ker drugače dobro ne uspeva. Živina v mrzlem hlevu mnogo več požre, ker tudi za toploto je potrebno gorivo. Za ogenj na ognjišču so potrebna drva, za proizvodnjo človeške toplote je potrebna hrana in krma za proizvodnjo toplote pri živini. Ako je živina oddala mnogo toplote, mora porabiti mnogo krme, da zgubljeno toploto nadomesti.

Zato pa moramo paziti, da so hlevi prav zidani, predvsem da niso obrnjena vrata v ono smer, od kjer navadno piha veter. V hlevu morajo biti okna s celimi šipami; kakor imamo pri hišah dvojna okna, tako bi morale biti tudi pri hlevu. Okna pa niso zato tu, da jih pozimi zamašimo z gnojem, pač pa moramo paziti, da veter ne piha v hlev pri zaprtem oknu skozi špranje. Okna imamo zato, da pridejo skozi nje svetloba in solnčni žarki.

Za toploto v hlevu moramo skrbeti predvsem s pravilno zidavo, potem da ni v velikem hlevu samo ena žival, in pa s steljo. Ako imamo mnogo mlade živine in kjer je v resnici zelo mrzlo, moramo tudi postaviti peč. Gotovo najškodljivejši način za vzdržanje toplote pa je držanje gnoja v hlevu.

Kdor pride v hlev, kjer je mnogo gnoja, hlev, ki že dolgo ni bil skidan, mu udari v nos težak vzduh, pravi smrad.

Kaj bi bilo, ako bi človeka zaprli v pošteno onesnaženo stranišče? Kako bi se počutil, posebno ako bi moral v stranišču preživeti par mesecev? Enako se godi tudi živali, samo povedati nam ne more.

Iz česa obstoji slabi zrak v hlevu? Predvsem iz različnih plinov, kot amoniaka, ogljenčeve kisline in drugih zdravju škodljivih plinov. Tak zrak vsebuje malo kisika, ki je pljučam nujno potreben. V zraku se nahaja potem nebroj različnih bakterijev, predvsem bakterijev jetike, pa tudi drugih boleznih. Ako je v takem hlevu samo ena krava bolna na jetiki ali na kakšni drugi bolezni, je nujno, da dobe isto bolezen tudi vse druge živali, predvsem vse mlade. Kako naj nam živina uspeva, ako pa je bolna? Živina se ne razvija pravilno in zato nimamo od take živine onega dohodka, ki bi ga drugače lahko imeli.

Zato pa živinorejci, ne puščajte v hlevu gnoja čez zimo. Tam, kjer se je živinoreja visoko dvignila, tam odstranijo dnevno iz hleva vse odpadke in kolikor je v hlevu stelje, je suha. Tudi pri nas se dobi že mnogo živinorejcev, ki tako ravnaajo, zato pa imajo od živine v resnici lepe dohodka. Predpogoj lepih dohodkov pri živini pa je ravno zdravje živine. Kdor pa hoče imeti zdravo živino, jo mora gojiti na zdravem zraku in pa paziti, da ima živina tudi čisto kožo. Vsega tega pa ni v onem hlevu katerega ne skidajo od vseh Svetih do Svečnice ali celo do Marije Device (25. marca).

Starost plemenske goveje živine.

Večkrat slišimo kot posebno pohvalo kakšne krave, da je imela že pri starosti dveh let tele. Drugič slišimo zopet, da je krava najboljše vrste, ker je njena mati rodila posestniku N. N. nič manj kot 14 telet. Žalibog so take hvale pogoste, kažejo pa na gotove napake, ki se delajo pri reji plemenske živine.

Kot že omenjeno so napake dvojne, in sicer se telice prezgodaj pripuščajo k biku, drugač se uporablja za plemenitev tudi zelo stare krave.

Koliko naj bo stara telica, ko se jo prvič žene k biku? Izkustvo pravi, da bi morale biti telice pripuščene pri starosti poldruga leta. Do te starosti se telica že nekoliko razvije, tako da ji brejost ne škoduje, pač pa večkrat celo ozdravi organizem.

Pripuščanje mlajših telic ima sicer tudi nekatere prednosti, a še večje so zle posledice. K prednostnim bi morali šteti predvsem pridobitev na času in deloma tudi večjo mlečnost mlado pripuščenihi telic.

Zle posledice bi bile predvsem sledeče: Ker ni okostje mladih telic popolnoma doraščeno in utrjeno, lahko brejost škodi kostem in take krave dobe večkrat upognjen hrbet. Teleta zelo mladih telic oziroma krav so navadno tudi slabše rasti in ostanejo slabe, ne postanejo nikdar močna goveda, vsled česar niso sposobna za nadaljno plemenitev. Tudi mlečnost zelo zgodaj pripuščenihi telic trpi. Pri začetku, to je do okoli četrtega teleta je mlečnost mogoče, celo navadno, nekoliko višja kot pri pozno pripuščenihi telicah, a izkustvo je tudi pokazalo, da se take krave kmalu izmolzejo.

Če sedaj pretehtamo prednosti in zle posledice zgodnjega pripuščanja, bomo dobili, da prezgodnje pripuščanje ni umestno, vsled česar bi se morali držati načela, da pripuščamo telice pri starosti poldruga leta.

Je pa malo kateri živinorejec tak, da ne bi pripustil telice k biku, ako se mu ista poja ali goni. Zato pa naj živinorejci skrbijo, da se telice ne bodo prezgodaj pojale, kar so doseže predvsem s pravilnim krmljenjem. Gotovo je potrebno, dajati mladi živini dolgo časa mleko in odtegniti mu ga šele po končanem četrtem mesecu ali pozneje. Ne smemo pa dovoliti, da bi bile telice vsled bogate hrane predebele, posebno v dobi od 8 do 16 mesecev. Da se to ne zgodi, naj se telice spuščajo na pašo, naj dobivajo mnogo

sveže krme (v zimskem času pese ali repe) ter tu pa tam (vsak teden) po nekoliko grenke soli (Glauberjeva). Če se bi tako krmljena telica tudi pojala pred poldrugim letom starosti, je ni potrebno takoj gnati k biku in to ji tudi ne bo škodilo.

Seveda se večkrat tudi pripeti, da nastopi nasprotno, to je, da se telice nočejo pojati, kljub temu, da so tudi dve leti stare. Za zbujenje spolnega čuta pri takih telicah ni na mestu uporabljati umetnih sredstev, najboljša so popolnoma naravna, ki obstoje v sledečem: Tako telico moramo krmiti z tečnejšo hrano, predvsem ji dajmo posoljenega ovsu in lanenega semena. Pomaga tudi telico postaviti v bližino krave, ki se poja, še boljše pa v bližino bika.

Kot je pogrešno pripustiti k biku premlado telico, tako je tudi pogrešno pripuščati prestare krave. Dobra, za plemo sposobna teleta dobimo od krav, ki niso starejše od 10. največ do 12. let. Starejše krave skotijo šibkejša teleta in tudi mlečnost takih starih krav je zelo pičla. Poleg tega pa je stara krava tudi zelo malo vredna za meso in jo mesar le zelo slabo plača. Stara krava sploh ne plača več stroškov, ki jih imamo z njo. Zato pa bi bilo edino gospodarsko pametno, da nad 10 let starih krav sploh ne držimo v hlevu, temveč da jih prodamo. Ako pa hočemo dobiti za starejšo žival lep denar, moramo skrbeti, da bo debela, to je, opitati jo moramo.

Naši kmetovalci se zavedajo, da je živinoreja podlaga našega kmetijskega blagostanja, ako pa hočemo imeti lepe dohodke od živinoreje, moramo paziti tudi na starost plemenske živine. Ne pripuščati ne premladih telic in ne prestarih krav.

Goveje pasme v našem ozemlju.

V našem ozemlju, to je na Goriškem, na Krasu, na Notranjskem in v Istri bomo imeli tri pasme goveje živine, in sicer:

V goratem ozemlju, bo vladala belanska pasma, ki bo segala od severne državne meje do Sv. Lucije čez Trnovski

gozd in Otlico do Hrušice. Živinorejci so v splošnem s to pasmo zadovoljni, posebno oni živinorejci, ki imajo planine. Opažajo se pa tudi stremljenja, ki gredo za tem, da bi prišla sivošvicarska pasma še bolj na sever. Mnogi kmetovalci v Volčah, pri Sv. Luciji, potem na Ponikvah, v Idriji na Bači in še nekaterih drugih nižje ležečih krajih (brez planin) žele, da bi se pri njih uvedla sivošvicarska pasma.

Južno od belanske pasme, to je v kantskem okraju, v Brdih, goriški okolici, Vipavski dolini do Hublja, na Goriškem in tržaškem Krasu, in v celi Istri bo razširjena sivošvicarska pasma. Kakšna pasma bo obveljala na Notranjskem, to je v okolici Postojne, Šempetra na Krasu in Trnovega danes točno še ne vemo. Mnogo živinorejcev, posebno večji so bolj navdušeni za simodolsko pasmo, nekateri za sivošvicarsko, večina pa koleba.

Za simodolsko pasmo so se dosedaj izrekli živinorejci bivšega vipavskega sodnega okraja, kjer pa je precej priatelj sivošvicarske pasme.

Odločitev o pasmah bo kmalu padla, na vsak način bo to vprašanje rešeno z upeljavo novega živinorejskega zakona, o katerem je bilo pisano v osmi številki »Gospodarskega lista«. Izvedeli smo, da se bo ta zakon strogo izvajal in da bo baje hodil z pregledovalno komisijo poseben živinozdravnik, ki bo rezal vse od pregledovalne komisije neodobrene bika.

Razstava

goveje živine belanske in žrebet kobariske pasme.

Kobarid, 16. novembra 1925.

Spored.

1. Goveja živina.

Razred A.

1. Junčki od 6. do 12. mesecev.
2. Junčki od 12. do 18. mesecev.
3. Biki od 18. mesecev naprej.
4. Uvoženi biki.

Razred B.

1. Telice od 6. do 12. mesecev.

2. Telice od 12. mesecev naprej z mlečniki.

3. Junice z dvema stalnima zoboma.

4. Breje krave ali krave s teletom.

II. Konji.

Razred A.

1. Žrebeta nad leto stara.

Razred B.

2. Žrebeta pod letom.

Pravilnik:

Čl. 1. Dne 16. novembra 1925 se bo vršila v Kobaridu razstava goveje živine belanske in žrebet kobariske pasme.

Čl. 2. Živali bodo morale biti na razstavišču najkasneje ob 9. uri.

Čl. 3. Priglasitve sprejema pripravljani odbor v Kobaridu najkasneje do 8. novembra.

Čl. 4. K tekmovanju ne bodo pripuščene živali ki nimajo pasemskih znakov, ki so slabo vstvarjene in ki imajo dedne napake.

Čl. 5. Razstavljene živali bodo morali čuvati lastniki ali njih zaupniki.

Čl. 6. Vsako obdarovalno sodišče bo sestavljeno z treh članov. Število potrebnih obdarovalnih sodišč bo odvisno od števila razstavljenih živali. Razsodniki se izberejo izmed živinorejcev, ki niso razstavili živine.

Čl. 7. Podeljevala se bodo darila v denarju, svetinje in diplome. Posamezna darila v denarju bodo znašala največ 200 lir.

Čl. 8. Darila bo nakazal odbor na podlagi razvrstitve, ki jo predloži obdarovalno sodišče.

Čl. 9. Darila v denarju se izplačajo takoj po zaključku razstave. Svetinje in diplome dobe obdarovanci na dom. Darila, ki jih predvideva spored, se nakazujejo le za vredne živali.

Čl. 10. Živinorejcem, ki priženejo živali iz bolj odaljenih krajev že dan pred razstavo v Kobarid, se izplača za vsako prignano žival po 15 lir dnine.

Čl. 11. Živali, ki se priženejo na razstavo so podvržene obstoječim predpisom živinozdravstvenega reda.

Čl. 12. Sedež pripravljalnega odbora je v Kobaridu na domu gospoda Antona Juretič, predsednika odbora. Pojasnila daje predsedništvo odbora in kmetijski urad v Tolminu.

Kobarid, 20. septembra 1925.

Predsednik odbora:

Juretič Anton l. r.

Prašičja velereja v Krminu.

Kdor pride v Krmin in ima prosto urico časa, naj si ogleda prašičji hlev, ki ga je zgradila družba »La porcarija« na razvalinah stare opekarne, poleg nove opekarne ob železnici in ob cesti, ki pelje iz Krmina v Gorico.

Naš urednik si je nedavno ogledal ta hlev, v katerem se je nahajalo na dan ogleda nič manj kot 255 prašičev najrazličnejše starosti.

Večina prašičev se nahaja v dolgi zgradbi, sredi hatere je hodnik: desno in levo od hodnika pa so pregraje za prašiče ali prašičja gnezda (svinja z mladimi). Ponekod je v pregraji samo eden odraščen prašič, drugod dva, tri ali tudi več. Vse pregraje, kakor tudi pod je napravljen iz betona. Korito je napravljenno iz cementa. Pod v pregraji visi proti hodniku (proti sredi zgradbe). Pod hodnikom je izpeljan kanal, po katerem odteče gnojnica z odpadki. Polovica pregraje, v kateri se nahajajo prašiči je pokrita z deskami, na katerih živali leže.

Umljivo je, da toliko prašičev mnogo požre, potrebna je ogromna količina oblude in drugih krmil. Uprava dobiva iz vojašnic iz Gorice, Gradiške in Krmina preostanke hrane, predvsem maskarone (pašto šuto) in riž, pač kar vojakom ostane. Ako bi bilo te hrane mnogo, bi bila prekrmitvev 250 prašičev lahka, a žalibog ne presegajo vsi ostanki nobeden dan več kot 300 kg, kar je za tako število prašičev premalo. Ostanke iz vojašnic prekuhajo in razredčijo z vodo. Seveda je poleg preostankov potrebna tudi druga krma. Vsega je potrebno zelo mnogo, ker tudi celi vagon krompirja zelo malo zaleže.

Financijsko to podjetje ne uspeva dobro, ker je potrebno mnogo kupovati,

a izgleda, da se bo postavilo na solidnejšo podlago s tem, da bo imelo mnogo lastnih njiv z deteljo in krmsko peso. Brez te krme pa prašičereja sploh ni mogoča, oziroma dobičkanosna.

Prašiči napravijo zelo dober utis, so precej dobro rejeni in čisti. Hlev je dobro oskrbovan in vsaki dan očiščen s tekočo vodo. Prašiči so večinoma nemške požlahtnjene pasme. Pri podjetju se tudi lahko kupijo mladiči.

O izboljšanju svinjakov.

Pri pregledovanju stavb in stanja naših svinjakov pridemo do zaključka, da je treba v tem oziru marsikaj ukreniti. Razumljivo je, da so pred desetletji obstajali drugačni načini zidanja, da so često precej vplivale tudi dane krajevne razmere. Žalibog se dobijo celo nove stavbe, ki nikakor ne odgovarjajo smotru, kajti premalo važnosti se polaga pri izbiri stavbenega gradiva.

Zelo slabo so se izkazali svinjaki zgrajeni iz betona. Čim dalje bolj tožijo lastniki takšnih stavb o neuspešnem razvoju prašičjereje. Pribiti moramo, da so vse takšne stavbe preveč mrzle in vlažne. Hlevska nara leže na zidove, strop in stene; začinja se znano potenje. Živali dobijo v takih prostorih sršasto dlako oz. ščetino in kmalu se pojavijo različni bolezenski znaki. Pogosto nastopa kašelj, plajenje je omejeno, umiranje mladih prašičkov je tudi naravna posledica tega. — Prašič je v nogah zelo občutljiv proti mrazu, vsled tega so zanj tla iz betona škodljiva. Takšna tla je treba pokriti z deskami, ki dajo prostoru večjo gorkoto. Deske, ki naj pokrivajo $\frac{2}{3}$ hlevskih tal, se postavijo ali v neposreden stik s tlom ali pa se položijo na nizke podstavke.

Pametno navodilo je, obiti stene svinjaka z lesom; če se deske lahko izmenjavajo, je to tem ugodnejše, ker je s tem dana možnost popolnega čiščenja in razkuževanja (z apneno vodo) v poletnem času.

Neizmerne vrednosti je pravilno prezračevanje (ventilacija) s potrebnimi dovodnimi in odvodnimi cevmi za zrak. Dobro je pokriti betoniran strop s ka-

kim slabim provodnikom toplote n. pr. s šotnim drobirjem.

Naj bo povedano, da ni mogoče popolnoma odstraniti vseh škodljivih vplivov in učinkov kljub vsem goričnim navodilom za izboljševanje svinjakov iz betona. Pri smotrenem delu se vendar lahko dosežejo lepi uspehi. Poleg tega je treba posvečati pažnjo tudi na navodila za plemenitev. Naj sledi temu par točk: nobene skotitve v zimskem času, utrjevanje prašičev s pomočjo paše

ali pa — kjer tega ni mogoče — mnogo bivanja na prostem. Tudi s suho in surovo krmo se zviša odporna moč pri prašičih, kajti mnogo lažje prenašajo neugodne razmere v hlevih kot oni, ki so krmljeni z mokro in gorko krmo.

Kar se tiče pasme je treba priznati, da je vzreja čistih pasem v takšnih razmerah težja; v tem oziru je boljši in trpežnejši domača pasma ali k večjemu pozlahtnjen domači prašič.

Dr. Ravnik, živinozdravnik.

Mlekarstvo

Anton Pevc:

Zorenje smetane.

Presno maslo delamo praviloma iz zrele smetane odnosno smetane, ki je pri primerno nizki toploti v leseni ali bakreni pocinjeni ali v aluminijasti posodi primeren čas v miru stala in se vsled tega primerno zgostila. Istočasno se je v njej primerno razvila kislina, bodisi ker je smetana (dobljena sladka s posnemalnikom) surova, bodisi ker smo jo po pasterizaciji umetno okisali. Zrela ali vlezana mora biti vsaka smetana pred pinjenjem; nje kislobo pa je urejevati po vrsti posnetega masla, ki ga nameravamo izdelovati. Tozadevno ločimo:

a) Namizno ali pariško presno maslo iz sladke praviloma pasterizirane smetane. Danes dobljena in pasterizirana smetana se pusti poleti pri 8—10° in pozimi pri 10—12° C stati do drugega jutra in nato umede sladko pri 10—13° C. Med zorenjem se je nekoliko, čeprav manj znatno zgostila, kar zviša odstotno pridelek. Presno maslo iz nje ima mlečno-sladek okus, ki je 1. dan izboren, 2. dan prav dober, 3. dan le še dober, 4. in 5. dan že »star«, ter 6. in 7. dan že žaltav, — določeno je torej za takojšen konsum in njega izdelava umestna le omejeno v mestnih mlekarnah.

b) Čajno maslo iz surove kisle ali pasterizirane, umetno skisane smetane. Smetana od danes se pusti poleti

pri 12—15° C in pozimi pri 15—20° do večera ali vsaj 3—6 ur stati, da se v njej razvije kislina (mlečnokislinski bakteriji se razvijajo primerno živahno le pri toploti nad 12° C); pasterizirani je takoj po pasterizaciji in ohladitvi na omenjene stopinje pridati 3—10% okisevalca (kisllega posnetega ali pinjenega mleka, primerjaj tudi mojo knjigo »Mlekarstvo s črticami o živinoreji«). Zvečer je smetana shladiti v mrzli vodi ali v predlednici na 8—12° C in pustiti nato pri tej toploti do drugega jutra, da se primerno zgosti. Kisla smetana je zrela za pinjenje, kadar je željeno kislina in željeno gostota; kisloba napravlja okus in aromo, gostoba pa zvišuje odstotno pridelek (kg presnega masla). Gostota je tem večja, čim bolj mastna je smetana, čim bolj gostota je tekla iz posnemalnika, zato je težko izraziti, kaj razume maslar pod »željeno gostoto«; običajno teče zrela kislina smetana, četudi je bila sladka zelo redka, od lesene lopatice podobno zelo gostemu olju in pusti na lopatici primerno neprozorno prevleko. Kakor hitro je postala smetana dovolj gosta, se mora kisanje prekiniti z medenjem in z odstranitvijo glavne množine mlečnega sladkorja potom medenega mleka, ali če ne moremo piniti, s čim nižjim ohlajenjem smetane.

c) Skladiščno ali trpežnostno presno maslo. Iz zrele sladke smetane ni mogoče napraviti trpežnega presnega masla. Iz zrele pasterizirane ki-

sle smetane se dobi izdelek, ki nekoliko tednov ne spremeni okusa in ga zato imenujemo trpežnega. Vsled svojelastnih mlekarških prilik (poleti veliko mleka, pozimi malo ali nič) so maslarne v Združenih državah Amerike prisiljene hraniti poletno nadprodukcijo za zimske mesece tako, da pride na spomlad v promet do 11 mesecev staro presno maslo: te so ugotovile, da čim bolj kisla je smetana, tem manj trpežen odnosno trpežnosten je izdelek in so s tem postavile na glavo evropske običaje kisanja in teorije o zorenju smetane. Ameriške običaje so v zadnjih letih temeljito preskušali danski in švedski mlekarški zavodi in potrdili njih pravilnost; zrela pasterizirana kislá smetana naj izkazuje 0.5—0.6% mlečne kisline ali 22—27° kisline po Soxhlet-Henklu v 100 (litrih ali kg) toščeprostih delih, če se bo presno maslo konsumiralo v starosti 2—5 tednih po izdelavi in le 3 do 4% mlečne kisline ali ne nad 18° S.H. v 100 toščeprostih delih, če naj pride presno maslo v konsum v starosti nekoliko mesecev. Smetano je takoj po pasterizaciji shladiti poleti na 7—8° C in zvečer zakisati z okroglo 10% isti dan sveže prirejenega okisevalca tako, da se bo toščá smetane do zjutraj navzela okisevalčeve arome ali deloma okusa, ne da bi se kislina v njej sicer mogla razvijati. Gostota na ta način zrele smetane je manjša, kakor pri običajnem kisanju, toda večja kakor pri povsem sladki smetani; odstotno se pridelek zato giblje v sredini med obema. Poraben pa je ta ameriški način le v velikih parnih, z vsemi modernimi stroji opremljenih maslarnah, ker so tudi le-te v prvi vrsti poklicane spravljati poletno nadprodukcijo pres. masla v umetno hlajena (0—4° C) lastna ali javna skladišča, ter omogočiti tako redno poslovanje manjšim združenim podjetjem.

Kislino v toščeprosti smetani ugotovimo tako: N. pr. smetana z 31% toščé in s 24.5° S.H. ima toščeprosta 35.5° S.H. Zadnje število nastane iz tehle računov: $100 - 31 = 69$; $24.5 : 69 = 0.355$; $0.355 \times 31 = 11.005$; $24.5 + 11 = 35.5$. Tako ugotavljanje je na mestu tudi pri običajnem načinu kisanja in zorenja smetane; nudi

»konstantna števila«, ki jih moremo primerjalno uporabljati pri končnem presojanju kakovosti blaga.

Obisk mlekarne v Rivolto.

Naš urednik je obiskal dne 22. oktobra mlekarno v vasi Rivolto, ki se nahaja v bližini mesta Codroipo (okoli 20 km jugozapadno od Vidma). Namen obiska je bil pregled mlekarške uprave in strojev, predvsem posnemalnika vrste »Titan«.

Mlekarne izgleda na zunaj tako kot večina drugih mlekar. Poslopje je prilično in obstoji iz 5 prostorov, in sicer veže, kuhinje, dveh zoričnih kleti in ene sobice, kjer spi mlekar ali kdo drugi.

V veži se sprejema mleko, količino vpisujejo v sprejemno knjigo. Oprava obstoji iz tehtnice, enega pisalnega pulta in ene skrinje, v kateri hranijo sirišče in navadne mlekarške oziroma sirarske potrebščine.

Kuhinja je dolg podolgovat prostor, sredi katerega se nahajata dva kotla, švicarskega sistema. Manjši kotel za vročo vodo drži 250 litrov, večji za siriženje mleka pa 1200 l. Ob steni je lesena stiskalnica, kjer se lahko istočasno stiska 12 hlebov sira. V enem kotu je korito s sesalko za vodo, poleg stoji pinja (Victoria) in posnemalnik znamke »Titan«. Posnemalnik, pinjo in sesalko žene električna sila z motorjem poldruge konjske sile.

Klet za sir izgleda tako kot izgledajo po naših sirarnah, a s to razliko, da se nahajajo police sredi kleti in ne ob stenah. Ta načrt postavljanja polic se splošno opaža v vseh sirarnah po Furlaniji. Ta način ima predvsem eno veliko prednost, ki obstoja v tem, da se lahko gre vedno okoli polic. V prvi kleti se nahaja tudi solilnica sira in sicer se sir soli v slanmurji, ki je 25% (100 l vode in 25 kg soli).

To bi bil kratek opis sirarne v Rivolto. K temu pa še sledeče:

V mlekarno donešeno mleko dosega v srednjem 800 l mleka dnevno. Donaša se dvakrat na dan, in sicer zjutraj in zvečer. Mleko sirijo samo zjutraj. Za

sirjenje uporabljajo samo umetno sirišče vrste »Hansen«. Toplota sirjenja in dogretja je v splošnem enaka oni v naših sirarnah. Velikost sirov je vsa enaka, visokost znaša 8 cm, teža hleba pa med 7 in 8 kg. Sir obdrže v sirarni približno 2 do 3 mesece, pa tudi celo leto. Okus tega sira je popolnoma enak do bremu ementalskemu siru, o čemur se je naš urednik tudi prepričal.

Sirotko denejo po izdelavi sira na posnemalnik in mlekar mi je zatrjeval, da dobijo iz 100 l sirotke okoli 1100 gramov masla, tu pa tam celo 1 kg in četrt. Iz posnemalnika teče na eni strani smetana, na drugi strani pa skoraj čista voda-

sirotka, katero prodajajo po 2 stot. za liter.

V vasi je nekoliko hiš, ki nimajo lastnega mleka in ga zato kupujejo v mlekarni. Cena svežemu mleku je 1.20 L za liter. Prodajo ga dnevno okoli 50 do 60 litrov. Dva meseca star sir prodajajo po 10 L za kg, maslo pa po 17 L. Mlekar ima 500 L mesečne plače, je zelo izobražen in napravi v resnici najboljši utis.

Že iz navedenga je razvidno, da se ne da primerjati niti ena naših mlekarn z ono v Rivolto, s katero so vsi člani zelo, zelo zadovoljni, kar so tudi osebno potrdili našemu uredniku.

Sadjarstvo

Jesenska in zimska opravila v sadovnjaku.

Zdaj od jeseni do spomladi je najprimernejši čas za potrebna dela pri sadnem drevju. V tem času kmet ni toliko preobložen z delom in zato mu ne sme biti žal žrtvovati par dni za oskrbo sadnega drevja. Trud in stroške mu bo sadno drevje z večjim in boljšim pridelkom obilno povrnilo. Obilne letine in lepo sadje bo našega kmeta učilo ceniti koristi umnega sadjarstva. Spodbujalo ga bo tudi k temu, da bo zanaprej smatral oskrbo sadnega drevja k rednim in vsakoletnim opravilom. Dokler tega ne dosežemo, ne moremo govoriti pri nas o kakem umnem sadjarstvu, niti ne smemo zahtevati izrednih koristi od njega. Naš kmet pa misli drugače. Spoznal sem to, ko sem kot bivši potovalni učitelj držal mnoga predavanja o sadjarstvu. Navadno se mi je zdelo, da je ves moj trud za povzdigo sadjarstva zastonj, ker kmet ne bo gojil in sadil sadja, ki mu vsled nizkih cen in slabe kupčije, skoraj nič ne nese. Da sadno drevje, zlasti našemu hribovskemu kmetu, le malo dobička nese, to rad verujem, al vse drugače bi bilo, če bi sadje negovali in branili ga pred obilnimi škod-

ljivci. Sadno drevje bi rodilo obilnega in lepega sadu, ki bi gotovo privabilo kupce v deželo. Toraj najprej moramo sadjarstvo modernizirati in šele potem bomo smeli računati na zboljšanje našega sadnega trga.

Najpotrebnejša opravila pri sadnem drevju ki jih moramo izvršiti v zimskem času, so sledeča:

Sadnemu drevju moramo dovoljno pognojiti. Gnojenje izvršimo navadno s hlevskim gnojem. Gnoj podkopljeno pri mladih drevesih v neposredni bližini debla, pri starejših in velikih drevesih pa v krogu pod kapijo. Za gnojenje je jesen najboljši čas. Poleg gnoja lahko potrosimo tudi nekoliko umetnih gnojil in pepela. Za jesensko gnojenje sadnih dreves sti najbolj primerni gnojili Kalijeva sol in Thomasova žindra. Pol kg kalijeve soli in 2 kg Thomasove žindre, navadno zadostuje za srednje veliko drevo.

Drugo važno sadjarsko opravilo v jesenskem in zimskem času je izčiščenje pregostih dreves krošenj. To delo je neobhodno potrebno izvršiti vsaj vsako drugo ali tretje leto. Kdor izčiščneje krošenj več let opusti, temu ostarijo sadna drevesa prezgodaj in rodijo le droben sad. Na veje pregostih krošenj se naseli

mah in lišaj in na jablanah tudi krvava uš. Veje se začnejo sušiti in drevo kmalu opeša.

Izčiščenje krošenj se izvrši tako-le: Z manjšo ročno žagico se odžagajo tik ob deblu vse suhe, vse obolele in vse take veje, ki se križajo in se drone'o. Nadalje se odžagajo vse one veje, ki prenizko rastejo, ali pa kako drugače kvarijo obliko krošnje. Pri odžaganju velikih težkih vej, kjer preti nevarnost, da se pri odžaganju odčesni, je potrebno žagati dva-krat. Prvič odžagamo vejo kakega $\frac{1}{2}$ m oddaljeno od pazduhe in šele z drugim žaganjem odstranimo nastali čokič ali štor. S tem gotovo preprečimo neljubo in škodljivo odčesnenje. Pri žaganju nastalo rano zgladimo z ostrim nožem ter jo končno namažemo s cepilnim voskom, ali pa z 30% raztopino »Antiparassita« v vodi. Rane, s katerimi smo tako postopali, se kmalu zacelijo. Obenem z izčiščenjem krošenj, odstranimo s škarjami vse pankerte, t. j. vse poganjke, ki se večkrat pojavijo na vznožju vej. Istotako odstranimo vse morebitne zapredke gosenic. V hribovitih krajih, se vgnezdi zlasti na jablanah v bližinih gozdov pogostoma tudi omelo (besk). Omelo je škodljivo, ker jemlje sok drevju. Zato ga moramo zatreti, kar najlažje storimo z globokim izrezanjem z nožem. Nastalo rano zamažemo z »Antiparassitom«. Istotako postopamo z ranami, ki so nastale vsled raka.

Ko smo dovršili navedena dela, vzamemo v roke ščet, napravljeno iz jeklenih žic in ž njo očistimo raz deblu in debelejših vej ves mah in lišaj. Potem pripravimo raztopino drevesnega karbolineja, najboljše znamke »Antiparassit« v vodi. V to svrhu vzamemo na vsakih 10 litrov vode 1 do $1\frac{1}{2}$ kg »Antiparassita« in ga pomešamo med mrzlo vodo. S to raztopino namažemo s pomočjo večjega čopiča, ki ga navadno rabimo za beljenje, celo deblu in debelejše veje. Tanke veje in vrhe pa poškrpimo s pomočjo škropilnice, ki jo rabimo za trte. Breskve ne smemo škropiti s škropilnico, ampak smemo samo namazati njih debela in debelejšje veje s čopičem, ker »Antiparassit« ožge oči od breskve. Krono breskve

pa potem poškrpimo rajši z 3% raztopino modre galice in ravno toliko živega apna. Tej raztopini dodamo še 300 g amonijevega klorida.

Poleg vseh imenovanih del, moramo na debela dreves, zlasti črešenj, privezati pas, ki ga namažemo z lepivom, ki se ne suši. Ta pas pritrdimo na gladkem mestu, en meter nad zemljo. Ta pas je prava past za razno golazen, ki hoče po deblu na drevo. V prvi vrsti pa služi proti pedicu. Pedic je namreč metulj in njegova gosena dela veliko škodo po leti z objezdanjem listja. Zlasti ji gre v slast črešnjevo listje. Gosenici, ki je zelene barve, pravijo pri nas »mera«. To ime pedic so ji dali radi tega, ker hodi tako, kakor se meri s pedjo. Metuljček se pojavlja ob prvih jesenskih slanih. Samec leta proti večeru, a samica radi slabo razviti perutnic ne more leteti. Raditega more le po deblu na drevo, kjer hoče odložiti svoja jajčka, iz katerih se spomladi izvalijo požrešne gosence. To splezanje na drevo ji zabrani leplivi pas.

Poleg gori naštetih opravil, bo včasih potrebno pri prav starih drevesih pregledati še deblu, če nima morda trhleša lesu in če ne obstoji nevarnost, da bi se drevo vsled teže, ali vetra prelomilo. V tem slučaju izstržemo trhel les in nastalo luknjo zalijemo s cementom.

Konečno ne smemo pozabiti, da mladim drevesom škodi ob hudi zimi tudi plašljivi dolgoušnik. V sili mu gre mladi lubad v slast in večkrat ogloda debela mladih dreves tako temeljito, da se potem posušijo. Proti tej škodi obvarujemo drevesa s tem, da okoli debel povežemo trnje.

S tem sem opisal vsa glavna zimska opravila, ki bi jih moral izvršiti vsako leto vsak pravi sadjar, ki od svojih sadnih dreves upravičeno kaj pričakuje.

Just Ušaj.

France Magajna:

Še nekaj besed o izbiri sadnih vrst.

V zadnji številki »Gospodarskega lista« čitam, da bo odsek trgovske zbornice letos razdeljeval zlato zimsko plemeneno. Vsa čast odseku za dobro voljo, za

zlatu zimsko parmeno pa prav prisrčna hvala! V naši reški dolini gotovo ni enega sadjarja, ki bi želel še take gobavce v svoj sadovnjak,

Sad parmene je res krasen in zasluži, da ga potrepljamo po rami, drevo se tudi požrtvovalno trudi, da nam ugodi, a kaj, ko je pa taka reval!

Kot spomin na nekdanje stare čase imam tudi jaz nekje še eno drevo parmene. Bog ga požegnaj! Boleha na vseh mogočih boleznih, samo pasje stekline in kurje difterije še nima, se mi zdi. Spomladi lepo cvete in zeleni, zato se pa v cvetju in zelenju zbirajo brigade vasovavcev iz kraljestva žuželk. Ako je cvetja mnogo, ostane vkljub temu dovolj plodov na njem, a ti postanejo v teku poletja prav udobni hoteli za ličinke jabolčnega zavijača in tako se zgodi, da v jeseni ostane na vejah le malo sadov, ker jih najmanj enajst desetina popada med letom piškavim na tla. Skratka, na zimski zlati parmeni so vsi zajedavci dobrodošli in vsi se tudi v najpopolnejši meri poslužujejo njenega gostoljubja. Edino trakulja jo pušča v miru, če se ne motim.

Končno se drevo zelo hitro izrodi; ko je staro dvajset let ali kaj malega več in bi moralo pravzaprav šele začeti roditi, pa zaključí svoje betežno življenje z bridko smrtjo, vse poškodovano od zmrzinskih plošč po deblu in vejah.

Tudi za preceppljanje starih jablan, ki so jim dnevi šteti, bi svetoval raje kanadko kot pa parmeno. Kanadka je pač manj rodovitna, zato smo pa lahko gotovi, da bo vsak stvorjeni sad ostal na veji do dozoritve.

* * *

Za splošno razširjenje sem lani svetoval med drugimi vrstami tudi kanadko. Navzlic lepoti tega sadu me pa praktične skušnje tega leta silijo, da svoj nasvet popravim. Imam osem dreves kanadke, kar je pač malo, a dovolj, da se jim spozna »barvo in srce«. Vsa so v takih letih, ko bi lahko »prišla k pameti« in začela roditi. Pa se je zgodilo, da smo pridelali to jesen na vseh osmih

drevesih celih sedemdeset kg jabolk. Neka druga med oranževke spadajoča drobna vrsta je pa dala na dveh prilično tako velikih drevesih tri kvintale jabolk. Ker so bili obedve vrsti prodani doma po eno liro kg je jasno, da je drobnejša vrsta koristnejša, ker je zelo plodovita. S kanadko bi ne imeli dobička, tudi če bi jo prodali po štiri lire kg.

* * *

Blenheimska reneta je krasno jabolko, drevo močno rastoče in zdravo. Veliki sadovi so že na drevesu ob zorenju ko zlatu krasni. Rodi povoljno, primerno pa je samo za zavetne lege, kar ga veter močno otresa.

* * *

Še vedno pa priporočam londonski peking, (pri nas nosi ta vrsta lepo ime »srčki«), ki se pri nas prekrasno sponaša, ker rodi obilo brezhibno lepega sadja redoma vsako drugo leto, če ni kakih izjemnih nesreč z vremenom. Dalje smo prav zadovoljni z rdečim mašancgarjem (ki je včasih nosil vzvišeno ime »cesarjevič Rudolf«, pa je bil po vojni degradiran). Vrsta je plodovita, neizbirčna, sadje je pa lepo, enakomerno in izbornega okusa. Ti dve vrsti ne smeta biti sajani ob cestah, ker sta prevabljivi in predobri. Za nasade na pašnikih, ob cestah (pa tudi drugod) priporočam izključno bobovec. Ta vrsta napravlja visoke krošne, veje radi tega ne ovirajo prometa, sadje je na drevesu neavbljivo in neuzžitno, dasi je lepe oblike, težko in okusno, ko se v shrambi umedi. Bobovec začne roditi pozno a potem v obilici.

Kdor ne gleda na debelost sadja, ampak na lepo in enakomerno blago, naj si nabavi drevesca zelo rodovitnega rdečega devičnika. Kakor kite čebule so polne veje in ker so sadovi rdeči je drevo ob zorenju jabolk kot prekrasna roža.

Neka posebna vrsta, ki sem jo doslej opazil samo v Gornjih Vremah (in s tem seveda še ne trdim, da je drugod ni), je precej podobna rdečemu štetincu kot ga opisuje Ivan Belle v svoji knjigi »Sadjarstvo«. Sad te vrste, ki jo za enkrat lahko imenujem »vremška pisanica«, je

srednje debelosti, krvavo-rdeč in pisan s temnejšimi rdečimi prižami. Po obliki bi spadal nekam vmes med ploščata in okrogla jabolka in navadno je na eni strani bolj razvit nego na drugi. Muha je globoko vdrta, okoli peclja je pa zelenkasto rjav. Meso je trdo, sočno, vinsko kislega prijetnega okusa in po svojem značilnem duhu spominja nekoliko na jagode in maline hkratu.

Kakor pri kanadki tako je tudi pri tej vrsti krona posebno značilna. Veje rastejo od svojega središča nad deblom enakomerno na vse strani kakor žarki narančnega solnca, spodnje veje so vodovodne ali pa celo obrnjene poševno proti tlu. Roditi začne od vseh meni poznanih vrst najpozneje, rodi pa potem vsako drugo leto v taki obilici, da se dobi z njega celo po pet ali še več kvintalov jabolk. In ob tem času ne kaže slabosti v vejah, ki se dotikajo — če ni debla previsoko — tal vse okoli; odčesnje ne veje še nisem opazil pri tej vrsti. Fuzikladiju je sadje le malo podvrženo, drevesa samega pa rak ne napada nič in zato se mi zdi, da ta vrsta nikakor ne more biti štetinec, ki je po Bellejevi trditvi skoro značilno podvržen tej bolezni. Sploh je ta vrsta zelo zdrava v vseh oziarih, kar se vidi že na velikem temnozelnem, debelem listju, spodaj sivkastim in porastlim z volno.

Da sadje ni le za gospodarsko porabo se vidi po tem, da je za to vrsto trg vedno odprt in da trgovci od vseh vrst pri nas še najrajši kupujejo to. Edina slaba stran vremenske pisanice je v tem, da je treba čakati tako dolgo — dvakrat dlje kot pri katerikoli drugi vrsti — da začne roditi. Priporočam pa jo navzlic temu vsakemu sadjarju, ker uspeva v vsaki zemlji, da je le dovoljno globoka.

Razpis daril v pospeševanje sadjarstva na Goriškem.

1. Sporazumno s pokrajinsko sadjarjsko zadrugo razpisujejo se darila za lastnike in najemnike zemljišč na Goriškem, ki so napravili ali ki bodo napra-

vili sadovnjake v dobi od jeseni 1925. do jeseni 1926. Za sadovnjak se smatra nasad enovrstnih sadnih dreves (v prvih letih je dovoljeno, da se med sadnimi vrstami pridelujejo tudi primerne zelne rastline), ki naj ima po svoji obsežnosti, po omejenem številu sadnih plemen in vrst po primernih obdelovanih načinih in po množini in kakovosti pridelka najprikladnejše lastnosti, da se pridelka z majhnimi obdelovalnimi stroški in soodnosno s krajevnimi razmerami velike množine bodisi za kupčijo v notranjosti, bodisi za izvoz ali za obrtno izkoriščanje prikladnega sadja.

2. Za ta darila morejo tekmovati le sadjarji, ki so zasadili z breskvami, marelicami, hruškami ali jabolkami vsaj 1000 m² v griču (Brda, Vipavska dolina) ali eno furlansko njivo (3600 m²) v ravnini.

Število vrst posameznih sadnih plemen mora biti ne le zelo omejeno, marveč tudi z odbrano kupčijsko razsodnostjo, to je izmed onih, po katerih je največje povpraševanje za notranji konsum ali za izvoz ali za obrt in ki so najprikladnejše za krajevne razmere.

Kmetovalcem, ki nameravajo tekmovati za darila, bo dajal tozadevne nasvete in navodila in bo na zahtevo brezplačno pregledal na licu mesta nasade sadjarjsko-vinarski oddelek kmetijskega urada v Gorici, Via Trieste 43.

Tekmovalci za ta darila bodo imeli prednost pri nakazovanju sadnih dreves, ki jih bo razdeljeval po znižani ceni odbor za pospeševanje sadjarstva na Goriškem.

3. Za to tekmovanje je na razpolago 10.000.— lir, ki se bodo najbrže zvišale z morebitnimi prispevki drugih činitelev. Posamezna darila bodo znašala od 200 do 2000 lir.

Pri podeljevanju daril se bodo vzele v poštev posebne krajevne razmere.

4. Kdor namerava tekmovati za ta darila, mora predložiti furlanski pokrajinski upravi v Vidmu potom sadjarjsko-vinarskega oddelka kmetijskega urada v

Gorici (Via Trieste 43) najkasneje do 31. decembra 1926. prošnjo, v kateri mora navesti:

- Občino in kraj, v katerem se nahaja sadovnjak;
- kedaj je bil izvršen nasad;
- plemena in vrste sadnih dreves;
- druge morebitne podatke o sadovnjaku;
- natančen podpis in naslov tekmovalca.

5. Nasade bo pregledala posebna komisija, ki jo imenuje pokrajinska uprava in ki bo sklepala nepreklicno.

Videm, dne 6. oktobra 1925.

Predsednik
Gino di Caporiacco.

Akcija v pospeševanje sadjarstva na Goriškem.

Z velikodušnim prispevkom, ki ga je dala na razpolago furlanska pokrajinska uprava, bo porazdelil odbor za pospeševanje

vanje sadjarstva na Goriškem v tekoči jeseni in zimi med kmetovalce:

6000 breskev vrst: majna roža, Am-sden, Viktor;

2000 hrušk vrst: Coscia, William, Hardy;

1000 marelic vrste: Ambrosia in

1000 jablan vrste: zimska zlata par-
mena

s popustom ene lire na kupni ceni vsakega drevesca.

Da se akcija olajša, se naprošajo županstva, da o tem obveste vse sadierejce, da prevzamejo naročbe in da pošljejo takoj ko poteče rok za priglavitve sadjarsko-vinarskemu oddelku kmetijskega urada v Gorici (Via Trieste 43) natančen, število in vrste dreves vsebujoč seznam naročnikov.

Naročbe sprejemajo županstva do 15. novembra 1925.

Za kmetovalce iz Gorici sprejema naročbe kmetijski urad.

Vinogradništvo in kletarstvo

Zadružne žganjekuhe.

O vprašanju žganjekuhe se je v preteklih letih mnogo pisalo in zaključek vseh razmotrivanj je bil, da moramo ustanoviti nekaj velikih zadružnih žganjekuh. Prvi poskus je bil napravljen v Dornbergu, najvažnejšem vinorodnem središču Vipavske doline. Lansko leto je bilo v Dornbergu par pripravljanih sestankov, katerih plod je bila zadružna žganjekuha, o kateri probčujemo naslednje poročilo:

ŽGANJEKUHA V DORNBERGU.

Dornberška »Zadružna žganjekuha« je skuhala v prošlem poslovnem letu 813 q in 32 kg tropin. Iz teh je pridelala 8054 litrov 50% tropinovca. Žgalna naprava sestoji iz dveh kotlov, čistilnika in hladilnika. Vsak kotel drži 480 litrov — najbolj primerna velikost za dobro izčrpanje tropin! Ko kuha en kotel, dru-

gega praznimo, spet napolnimo in pripravimo za vrenje, tako teče žganje sko-ro nepretrgoma. V 24 urah smo napravili 14—15 kotlov. Odvisno je mnogo od spretnosti kuharja in dobrih drv. Enako je odvisna čistost žganja od kuharja. V en kotel damo od 120—130 kg tropin, tako porabimo v enem dnevu 18—19 q tropin. Od kakovosti tropin je seveda odvisno, koliko teče iz kotla. 7 litrov smo dobili iz enega kotla — pa tudi 20; povprečno pa je bilo 9—13 litrov. Žgalna naprava je zelo priročna in ne zahteva nikakega napora. Zadostuje izučeni kuhar in en delavec. Vsako malenkostno poškodbo ali nerednost kotla je treba javiti financi in če treba tudi zaustaviti delo; posebno pa je paziti na finančne pečate, katerih je okrog 35. Izguba ali odstranitev enega samega pečata bi bila vzrok občutne globe ali celo popolne ustavitve obrata. Izkuhanu žganje se

spravi v posebno skladišče (magazzino fiduciario), katero zapečati finančni uradnik. Ako hočemo izkletiti gotovo količino žganja, javimo financi, da nam ga izroči. Plačati moramo davek na alkohol t. j., za liter 50% žganja lir 7.35, nato šele pride žganje v promet. Stroški, ki jih ima še zadruga poleg davka, bi bili: plačilo delavcem, dnevno nad en meter drvi, tropine, ki jih plačamo v žganju in drugi mali stroški, ki se jih pa tudi precej nabere. Konkurence s pristnim žganjem ni nobene, pač pa je tembolj občutna konkurenca podelanega žganja iz 20% tropinovca (za duh!) 40% špirita in 40% vode, ker to bolj nese — a šnopsarji se ne ozirajo na pristnost, da jih le pogru lu pošegeče — pa četudi špirit. Zadruga si pa hoče s poštenim blagom zajeti trg. Dobro bi bilo, če bi oblastva bolj pazila na ponarejeno žganje — če taka odredba obstoja, če je pa ni, naj bi se izdala, kot za izdelavo ponarejenega vina. Prihajajo tudi povpraševanja za prodajo na debelo, take prodaje pa so komaj ugodne in se jih izvrši le v potrebi. Za letošnjo letino so se priglasili novi člani iz Prvačine, Gradišča, Renč, Bukovice, Vogerskega, Vrtojbe, Rihenberga, Batuj, Sela in Črnič. S kuhanjem prične zadruga dne 3. novembra.

DRUGE ŽGANJEKUHE.

V kratkem času, najpozneje z novim letom bo začela delovati zadruga žganjekuha v Dobravljah, katero ureja tamkajšnja Kmetško-delavska gospodarska zadruga. Pogodba za kotle in celotno napravo je že podpisana, prostor pripravljen. To bo druga zadruga žganjekuha.

Ti dve pa na nobeden način ne zadošujeta, potrebnih je še par. Ena bi morala biti v Vipavi, ena v Brdih, ena kje v Dutovljah na Krasu, več pa se jih bi moralo ustanoviti v Istri. To bi bile žganjekuhe za tropine. Mogoče bi bila na mestu tudi kakšna žganjekuha za sadje, n. pr. na Cerkljanskem, v bližini Ilirske Bistrice (kjer se bo baje v kratkem ustanovila) in mogoče še kje drugod. Preveč žganjekuh pa na nobeden način ne smemo ustanoviti, ker bi bilo potem premalo blaga in si bi delale potem konkurenco

ter ne bi mogle uspevati. Potrebno je torej dobro premisliti, predno se ustanovi žganjekuha, na vsak način pa moramo paziti, da izrabimo gospodarsko vse, kar se da izrabiti. Ničesar ne smemo zavreči.

Dolžnost našega kmetškega ljudstva pa je, da podpira te ustanove, s čemur pa naj ne bo rečeno, naj se loti pitja žganja samo zato, da bodo zadružne žganjekuhe lažje prodale svoj izdelek. Kdor pa že kupuje žganje, naj ga kupi od naših zadrugh žganjekuh, ker le pri teh bo dobil jamstvo, da je žganje pristno.

Trtna uš v Italiji.

V Italiji so opazili trtno uš l. 1879. v okraju Como, in sicer v 3 občinah. Napadenih je bilo takrat 24 ha vinogradov. Deset let pozneje, to je v l. 1889. so opazili trtno uš v 264 občinah na 75.612 ha. V l. 1899. je bilo napadenih 908 občin in 351.033 ha. V l. 1909. je bilo zaznamovanih 2548 občin in 410.260 ha vinogradov, kjer se je pojavila trtna uš. V naslednjih dveh letih se je trtna uš zelo razširila in v l. 1911. je bilo napadenih 605.305 ha vinogradov v 2880 občinah. Hudo je gospodarila trtna uš tudi v naslednjih letih, posebno pa v času vojne, ko ni bilo mogoče nadomestiti po trtni uši oškodovanih vinogradov z ameriškimi podlagi. Podatki iz l. 1922. pravijo, da je bilo v tem letu 1 milijon in 200 tisoč ha napadenih od trtne uši.

Iz navedenih števil je razvidno, da se je trtna uš zelo hitro množila in da se še vedno množi. V Italiji je namreč tudi danes zelo mnogo vinogradov, ki imajo navadno evropsko podlago in ne ameriškane, napadeni vinogradi pa so bili obnovljeni skoraj izključno le na ameriškimi podlagi, tako kot pri nas.

Zanimiv dokument.

Slučajno nam je prišel v roke odgovor, ki ga je poslal l. 1855. g. Obizzi, takratni župan v Št. Petru pri Gorici gosposkiemu okrajnemu glavarstvu. V l. 1855. je namreč avstrijska vlada organizirala uničenje oidija (grozdne plesni) z uporabo mizarskega lima, poskusi, ki pa se niso obnesli, kar je ravno razvidno iz Obizzijevega pisma.

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Rastline in zakon »minima«.

Čuden naslov! Kaj pa pomeni?

Recimo, da pridelamo na eni njivi (3660 m) 85 q krompirja in 10 q krompirjevice, skupaj torej 95 q pridelka. Različna raziskovanja so dokazala, da smo s tem pridelkom zemlji odvzeli 32 kg dušika, 15 kg fosforne kisline, 52 kg kalija in 13 kg apna. Za navedene količine redilnih snovi je postala zemlja bolj uboga. Ako bi vedno samo domov nosili oziroma vozili, ničesar pa zemlji vračali (ne bi gnojili), bi postala zemlja zelo uboga in ne bi več rodila pridelkov.

To ve vsak naš kmetovalec in zato zemlji gnoji. Različno gnoji najrazličnejšim pridelkom, ker se žaveda, da različni pridelki zemljo različno izrabljajo. Nekatere rastline zahtevajo več ene snovi, recimo dušika, druge več kalija, manj pa dušika itd.

Ker izrabijo različne rastline v različni meri redilne snovi zemlje in ker so nekatere zemlje že po narodi bolj uboge na nekaterih redilnih snoveh, se lahko pripeti, da je v zemlji precej dušika, malo pa kalija, ali pa precej dušika in kalija, malo pa fosforne kisline in apna ali narobe. V tem oziru so dane najrazličnejše možnosti. Vzemimo primer, da bi bilo v eni zemlji mnogo dušika, mnogo fosforne kisline, mnogo apna, zelo malo pa kalija. Na to njivo zasadimo krompir, ki potrebuje zelo mnogo kalija, kar je razvidno iz števil v prvem odstavku. Ali bomo imeli dober pridelek?

Mnogi poskusi so pokazali, da pridelek ni dober, temveč zelo slab. Zakaj? Zato ker krompir in vsaka rastlina mora imeti kalij na razpolago, ker je ta snov za zgradbo rastline nujno potrebna. Nič ne pomaga, ako je rastlini na razpolago tudi preveč vseh drugih snovi, ako kalija primanjkuje, bo pridelek pičel. Isto bi dosegli, ako bi vzeli za primer katero drugo snov, recimo dušik ali fosforno kislino ali apno. Ako ena teh snovi pri-

manjkuje, bo pridelek pičel ali ga pa sploh ne bo.

Iz teh pojavov so izcimili zakon »minima«, to se pravi zakon o v najmanjši meri v zemlji zastopani nujno potrebni snovi. Zakon minima pravi: Pridelek ne zavisi od skupne količine rastlinam potrebnih snovi v zemlji, temveč od količine, v kateri so zastopane te snovi. Pridelek se ravna po količini one snovi, ki je zastopana v najmanjši meri. Poglejmo primer:

Imamo zemljo, ki da lahko razpolago dušika, ki bi zadostoval za 1000 q krompirja; v zemlji je notem kalija tudi za 1000 q, apna tudi za 1000 q, fosforne kisline pa samo za 10 q. Kako velik bo pridelek? Kljub temu da je dušika, kalija in apna za celih 1000 q pridelka, bo pridelek znašal samo 10 q. Pridelek torej zavisi od one snovi, ki je v zemlji zastopana v najmanjši količini.

Kaj moramo sklepati za prakso iz zakona o »minimu«? Ta zakon nas uči, da moramo preskrbeti rastlini vseh snovi, ki jih potrebuje za razvoj in sicer v gotovem razmerju. Ne pomaga nič, ako gnojimo z enim gnojilom še v tako izdatni meri, ako ne damo rastlini tudi drugih nujno potrebnih snovi, bo pridelek pičel.

Seveda niso vse zemlje enake in ne vsebujejo redilnih snovi v istem razmerju. Skoraj vsaka zemlja je različna in zato pa bi morali kmetovalci svojo zemljo poznati. Z umetnimi gnojili zemljo lahko preizkušamo, ker imamo vedno možnost posamezne dele zemlje pognojiti s posameznimi kg umetnih gnojil. Ako vidimo, da 1 kg superfosfata poveča pridelek, 1 kg dušika tudi poveča pridelek, 1 kg kalija pa ne spremeni pridelka, potem lahko sklepamo, da naša zemlja potrebuje fosforno kislino in dušik, kalija pa ne, itd. Za vsakega kmetovalca bi bilo važno, da bi tako svojo zemljo preizkušal, ker le tako bo vedel, katerega gnojila naj uporablja več, katerega

manj, katerega tudi brez škode popolno ma opusti.

Umetna onojila pa bi morali naši kmetovalci uporabljati predvsem v zvezi z domačim gnojem, kar pomeni, da bi morala biti umetna gnojila nekako dopolnilo k domačemu gnoju. Izključiti domačega gnoja iz njiv ne moremo in ne smemo, ker bi to bilo v kvar našemu gospodarstvu. Vsi vemo, da domači gnoj zemljo rahlja, vsled česar mora ostati še vedno podlaga gnojenju. Umetna gnojila naj služijo za dopolnilno gnojilo.

Kompost je dobro gnojilo.

Pred vojno se je mnogo govorilo in pisalo o kompostu. V vsaki knjigi, ki govori o gnojilih, je bil naveden tudi kompost. Res je tudi, da mnogi napredni gospodarji pripravljajo kompost, večina pa se zato ne briga.

KAJ JE KOMPOST?

Kompost je gnojilo, katerega si pripravijo gospodarji sami. V to svrhu služijo različni ostanki in odpadki, ki se dobe v gospodarstvu. Med te odpadke štejejo: kosti, drob, parklje, rogove, perje in dlako, pepel, drobne trščice, katere pogrebemo po dvorišču, potem najrazličnejše smeti, prah in pesek od zidov, pesek in listje iz obcestnih jarkov itd. itd. Predmeti, ki se navadno razgubijo, se v obliki komposta dobičkanosno uporabijo.

KAKO PRIPRAVLJAMO KOMPOST?

Za kompost je predvsem potreben primeren prostor. Najprimernejši prostor je blizu gnojišča, gnojniščne jame. Kjer naj leži kompost, tam morajo biti tla neprodorna tako kot pri gnojniščni jami, da se redilne snovi ne zgublajo v zemeljske plasti. Paziti moramo tudi, da nima deževnica dostopa do komposta, da ga ne izpere ali celo odplavi.

Ko imamo mesto za kompost pripravljeno, mečemo na kup zgoraj imenovane snovi. Paziti moramo, da različne stvari enakomerno raztresemo čez celi kup.

Na kupu nahajajoči se predmeti bodo sprhnili, segnili, polagoma se bodo spremenili v dobro gnojno prst. Ako smo

namešali med druge predmete, iz katerih se dela kompost, kaj straniščnega ali drugačnega gnoja, bodo vsi predmeti prej segnili, kompost bo pa postal bogatejši na redilnih snoveh. Z istim namenom polivamo tudi kup z gnojnico. Vsaka dva meseca moramo kompost prekopati, to je premešati. To delo izvršimo najboljše z lopato.

Kompost je gotov takrat, ko so se vsi predmeti spremenili v črno prst. Nekateri predmeti se spremenijo prej, drugi pa pozneje, nekateri že v enem letu, drugi (rogovi, deli starih čevljev, parklji, itd.) pa tudi v 2 letih ne. V splošnem pa uporabimo kompost vsako leto za gnojilo in pred uporabo ga presejemo skozi mrežo, odberemo še nerazprhnjene predmete in jih zopet pustimo na kupu, da prhné še eno leto.

ZAKAJ UPORABLJAMO KOMPOST?

Ako je kompost dober, to je ako ne obstoji samo iz peska, temveč več ali manj iz vseh v prvem odstavku navedenih predmetov, ako smo kompostu dodali gnoja in ako smo ga polivali z gnojnico, potem vsebuje tak kompost vse one redilne snovi, ki jih potrebujejo rastline. Zato pa je tak kompost primeren kot gnojilo k vsaki rastlini, pa naj si bo njivski ali travniški ali sadnemu drevesu. Najbolj pa je primeren kompost za senožeti, posebno tam, kjer je plast zemlje tanka. Mnogo senožeti sploh ni moč goče zboljšati brez komposta. Trosimo ga ali v jeseni ali pa spomladi.

Znak naprednega gospodarja je dobro oskrbovano gnojišče z gnojniščno jamo in pa kompostni kup, ki ne bi smel manjkati pri nobenem našem kmetiskem gospodarstvu.

Bitka za žito.

V prejšnjih številkah smo pisali o tem poglavju in tudi omenili, da bo širom dežele urejenih več kazalnih polj, ki bodo pognojena z umetnimi gnojili in posejana z odbranim semenom. V naslednjem podajamo seznam lastnikov onih kazalnih polj, ki so bila do danes urejena v slovenskem delu dežele pod okriljem Urada za kmetijski potovalni pouk v Gorici:

Solkan: Jug Ivan, Pavletič Ivan, Prijon Andrej;

Miren: Beltram Ivan, Mozetič Tomaž, Brumat Dominik;

Bilje: Saunig Anton;

Grgar: Trnovec Ludvik, Žbona Anton, Pausič Štefan, Bremec Filip;

Komen: Volčič Jože, Abram Lojze, Godnič Mirko, Kovačič Josip.

Temnica: Stepančič Vladimir, Rogelja Ivan, Rogelja Franc;

Sovodnje: Lukežič Ivan, Masten Josip, Devetak Ivan, Petean Josip;

Štanjel: Grmek Alojzij (Hruševica);

Opatjeselo: Pahor Anton (Nova vas);

Gorjansko: Štolfa Kazimir, Škabar Ludvik;

Vrtojba: Soban Ivan, Černe Ivan;

Osek - Vitovlje: Remec Josip;

Kanal: Berlot Josip, Tomažič Josip (Morsko).

Svetovali bi vsem bližnjim kmetovalcem, da si ogledajo na njivah imenovanih posestnikov uspehe poskusov, seveda takrat, ko bo kaj videti.

Kedaj gnojimo krompirju?

Kdor uporablja pri sajenju krompirja umetni gnoj, imenoma amonijak, superfosfat in kalijevo sol, ta naj podgrebe ta gnojila vsaj en teden pred sajenjem.

Kdor pa misli gnojiti krompirju s hlevskim gnojem, ta naj ga spravi na njivo in podgrebe že sedaj v jeseni. Zakaj pa?

Že večkrat smo pisali na tem mestu, da mora krompir začeti in dokončati svoj razvoj v kratkih 4 mesecih in da mora v tem času izčrpati iz zemlje vse to, kar rabi. Iz zemlje pa bo krompir izčrpal redilne snovi, ako bodo te v zemlji že pripravljene, to se pravi v taki obliki, da jih koreninice lahko takoj vsrkajo.

Znano pa je, da se domači hlevski gnoj zelo počasi razkroja, vsled česar dobimo pri kopanju krompirja še cele plasti nerazkrojenega gnoja, ki umljivo razstočemu krompirju ni ničesar nudil. Gnoj ni imel časa razkrojiti se.

Popolnoma drugače pa je, ako že v jeseni spravimo v zemljo domači gnoj na

onih njivah, kjer bomo spomladi sadili krompir. Do spomladi se bo gnoj že v toliko razkrojil, da bo lahko takoj nudil koreninam redilne snovi. Pridelek krompirja bo gotovo dober.

Zato pa kmetovalci, ako hočete sebi dobro, poskusite!

Tomažin.

Z ozirom na naše pisanje v septembrovi številki in z ozirom na korake, ki jih je napravilo uredništvo »Gospodarskega lista« smo zvedeli, da je vso zadevo vze lo v roke Kmetijsko preizkuševališče v Gorici. Kmetijsko preizkuševališče je potrdilo pravilnost od nas navedenega znanstvenega imena. Borba proti pleve lu se bo vodila z državno pomočjo in sicer z uporabo kalijevega klorata in apnenega dušika ter z večkratnim okopavanjem.

Krmska pesa.

Kmalu bo nastopil čas, ko bo potrebno spraviti domov krmsko peso.

Krmsko peso moramo riti v suhem vremenu in jo par ur pustiti na njivi, da se zemlja na pesi osuši in odpade. Krmsko peso spravimo na tak prostor, kamor ne more mraz do nje. Ako pa bi mraz kljub temu lahko prišel do pese, onemogočimo to na ta način, da pokrijemo peso s slamo.

Agrarna reforma v Jugoslaviji.

Veleposestva v Hrvatski Slavoniji, Vojvodini (Bačka, Banat, Barnaja) in v Sloveniji so znašala 851.000 juter (=2000 kvadr. klafter = 0.72 ha = 2 njivi) njiv, 845.000 juter gozda in 392.000 juter druge zemlje, skupno 2,088.000 juter. Od omenjene površine je bilo dosedaj potom agrarne reforme razdeljeno 557.200 juter, in sicer 355.936 juter na 182.356 ubožnejših družin v bližini veleposestev, 93.311 juter na 10.112 dobrovolincev iz solunske fronte, 35.390 juter na 5.052 kolonistov, nekaj pa je ostalo v posesti prejšnjih posestnikov, drugo pa prešlo v državne roke.

Čebelarstvo

Od kod neuspehi v čebelarstvu?

V normalnih letih so čebelarji radi razmišljali vprašanje, odkod izvira večji ali manjši donos čebelarenja. Nekateri so iskali le v paši drugi tudi v tem ali onem sistemu panja, tretji zopet v plemenu čebel in zopet drugi le v načinu obratovanja pravi vir dohodkov.

Toda letos, ko imamo izredno slabo letino, ne moremo iskati krivde izključno le v naštetih vzrokih. Če primerjamo naše čebelarenje z napredkom drugih strok kmetijstva, vidimo drugod povsod progresivni napredek, dočim pride pri čebelarstvu skoro po vsakem petem letu nepričakovano nazadovanje, skoro katastrofalni propad. Odkod neki to?

1. Preradi pozabimo, da smo čebelo sicer priklenili hiši ali panju, pa pri tem je nismo udomačili. Vsled tega se vse druge živali z ukrofitvijo odtrgajo več ali manj vplivu narave in se prilagodijo udomačenim razmeram. Pri čebeli pa ni tako. Hud boj z naravo, zlasti z elementarnimi vremenskimi pojavi mora prebiti čebela sama brez zaščite človeka. Tu menim je še veliko neobdelano polje. Človek mora temeljito preštudirati in preizkusiti, kako bi se mogel z uspehom v bran postaviti proti neugodnim vplivom narave in kako izkoristiti njene ugodne vplive.

V tem oziru nam kažejo pot praktični Amerikanci. Dr. Zaiss navaja iz ameriških virov razne slučaje, v katerih so Amerikanci vpregli celo državno poročevalno službo o vremenu v korist čebelarstva. (gl. Deutsche Ill. Bienezeitung zvezek 7, 1924.) Na podlagi teh sporočil uravnavajo čebelarji v Zjedinjenih državah uzimljanje čebel. Prezimljajo namreč čebele v kletih, in ko je pričakovati po telegrafskih poročilih par solnčnih dni, spravijo čebele na plan. Kakega pomena bi bilo za nas, ko bi mogli čebelarje obvestiti o bodočih neurjih. Marsikdo bi si ohranil cela ljudstva in bi se tako uspešno boril proti naravi.

2. Gotovo je, da ravno huda borba z naravo in od tod izvirajoči neuspehi so glavni vzrok nezadovoljnosti pri čebelarju, drugi vzrok nezadovoljnosti pa je iskati v pomanjkanju medsebojne vzajemnosti in pomoči.

Ko gre za boj z naravo, posameznik nič ne zmore, treba je skupnega dela, državne podpore. Kako dobro bi došla letos taka podpora onim čebelarjem, ki so prišli skoro ob vse čebele.

Tu bi bila dolžnost države, da uvede primerno zavarovanje, kakor se je za druge panoge nesreč zgodilo. Pri nas pa nimamo niti zavarovanja v slučaju epidemičnih bolezni med čebelnimi družinami, niti ne za slučaj požara, ali slabe letine. Naj pri tej priliki omenim, da je sploh želeti več smisla za splošno dobro pri našem kmetovalcu. Neprijetno dirne čebelarja, če se mu delajo velike nepotrebne zapreke, ko hoče postaviti na pašo čebele v kraje, kjer je paše gotovo v izobilju. Ne vem iz kakega vidika so letos na Krasu zahtevali občinsko pristojbino 6 lir od panja poleg najemnine za prostor. Če mora čebelar plačati 100 Lir kmetu za par metrov prostora in 100 Lir županstvu za pristojbino, pomenja to odvracati čebelarje od takih krajev. Da pa to ne bo v dobiček, ampak v škodo kmetovalcem — je vsakemu jasno. —

3. Kakor je čebela po svojem naravnem vstroju socialna, zahteva tudi socialne nege, vsled tega bi se mogle tudi druge panoge kmetijstva zanimati za povzdigo čebelarstva. Mislim tu predvsem glede izboljšanja naše. Koliko bi se lahko pomagalo z nasadi dreves in rastlin, katere medijo. Tu bi morale sodelovati občine, razne kmetijske zadruge in društva. Preskrbeti bi se moralo našim kmetovalcem semena za cvetlice in rastline, katere medijo, ter tozadevne drevesa in mladike. Zbirati bi bilo treba razne skušnje. Omenim naj tu nasvet gojiti pri nas mesto navadne akacije, takozvano »Robbinia semperflorens«. Pod-

pisani si jo je nasadil na svojem vrtu in se je prepričal, da cvete res celo leto. Le tega ni mogel ugotoviti, če tudi celo leto med. Letos namreč je narava proizvajala malo nektarja, vsled tega se ne more splošno trditi, da bi ta vrsta akacije sploh ne medila. Drugod so poskušali iz Istre nasejati na kraška tla žajbelj ali čuš («Salvia»). Sploh bi treba več pozornosti na take rastline, katere vsako leto konstantno medijo in se ne zanašati na pašo, katera ni gotova.

4. Naj dodam, da je uspeh zagotovljen v vzajemnem delovanju močnega čebel-

nega ljudstva. O tem smo zadnjič pisali, ko smo priporočali združevanje čebel. Znani čebelar Celestin Schahinger (glej Deutsche Ill. Bienenzeitung N.o 11 1924) trdi, da imajo le močna ljudstva resnično gospodarsko vrednost. Opazarja pa, da pri združevanju ne smemo gledati le na družino temveč tudi na matico, katera mora biti vedno krepka in zdrava trdi celo, da je pri matici začeti, če hočemo doseči močna ljudstva.

Živo pa naj bi vzajemnost pri čebelarjih vzdrževalo krepko stanovsko čebelarsko društvo. Dr. Jos. Ličan.

Zadružništvo

Spremembe v zadružni zakonodaji.

Uradni list »Gazzetta ufficiale« z dne 23. oktobra 1925 je priobčil kr. zakonski odlok z dne 7. avgusta 1925, števil. 1778, ki je za naše zadružništvo velike važnosti. Tu ga zato prevedemo v celoti:

VIKTOR EMANUEL III.

po božji milosti in narodni volji
kralj Italije

Z ozirom na 4. člen zakona z dne 26. septembra 1920, števil. 1322; 3. člen zakona z dne 19. decembra 1920, števil. 1778 in 3. člen kr. zakonskega odloka z dne 22. februarja 1924, števil. 211;

Po zaslišanju ministrskega sveta;

Na predlog Našega Ministra in Državnega tajnika za državno gospodarstvo, v sporazumu z Ministri za pravo in bogoslužne zadeve, za javna dela in finance;

Smo odločili in odločamo:

1. člen.

V Pokrajinah, priklopljenih z zakoni z dne 26. septembra 1920, št. 1322; 19. decembra 1920, št. 1778, in s kr. odlokom z dne 22. februarja 1924, št. 211, je dovoljeno ustanovljati zadrugе, če se pri vsaki vrsti udruženj, katerih obliko prevzamejo zadrugе, upoštevajo določbe zakonov, ki so v teh pokrajinah v veljavi, in členov 220, 223, 224, 225, 226, 227 in 249

trgovskega zakonika kraljestva. Poziv člena 220. na člene 88 in 89 in člena 223. na člen 140 istega zakonika se pa ima v novih pokrajinah nadomestiti z odgovarjajočimi že obstoječimi zakonitimi določbami.

Zadrugе morajo v svojem zadružnem imenu izrečno navesti, da so urejene po predpisih pričujočega odloka.

2. člen.

Zadrugе, ustanovljene v smislu prejšnjega člena, morajo biti vpisane pri trgovskem, pokrajinskem ali okrožnem sodišču, kakor zahtevajo zakoni veljavni v novih pokrajinah; pri tem vpisu mora biti pa omenjeno, da je tem zadrugam poslovanje dovoljeno v smislu zakonov o zadrugah in njih zvezah (konsorcijih) veljavnih v kraljestvu.

Ravno tako ostanejo v veljavi določbe o plogih, o registraciji (vpisu) in objavi ustanovne listine.

3. člen.

Za zadrugе, ustanovljene in poslujoče v novih pokrajinah v smislu prejšnjih členov, veljajo predpisi zakonov z dne 12. maja 1904, št. 178; 19. aprila 1906, št. 126; 7. julija 1907, št. 526; 25. junija 1909, št. 422, in kr. odlokov z dne 12. februarja 1911, št. 278; 6. februarja 1919, št. 107; 12. februarja 1922, št. 214; 8. februarja 1923, št. 422, in 5. aprila 1925, št. 662.

4. člen.

Členi 15, 20 (drugi odstavek) in 33 (prvi in drugi odstavek) pravilnika, odobrenega s kr. odlokom z dne 12. februarja 1911, št. 278, se bodo glasili:

»Čl. 15. — Zadruga, ustanovljena v smislu pričujočega odloka, ki hočejo biti vpisane v seznam zadrug pri prefekturi, morajo predložiti prošnjo prefektu in ji priložiti: ustanovno in druge listine, iz katerih so razvidne vse morebitne spremembe do dneva, ko se predloži vloga, prepis odloka o vpisu pri sodišču, notranji poslovnik, če so, seznam vsebujoč imena in priimke članov ob času ko se vloži prošnja, njih poklic in obrt, ime, priimek in posel upraviteljev, ravnateljev in drugih oseb, ki so kakorkoli pooblaščenec opravljati posle za račun zadruga.

»Čl. 20 (drugi odstavek). — Ukrepi glede vpisa, izbrisa ali ukinjenja zadrug v prefekturnem seznamu morajo biti objavljeni v pokrajinskem uradnem listu in o njih se bo moralo obveščati sodišče, pri katerem je zadruga vpisana (registrirana).

»Podobno bo moralo tudi sodišče obveščati prefekturo o ukrepih, tičočih se navedene zadruga.

»Čl. 33 (prvi in drugi odstavek). — Upravitelji zadrug vpisanih v prefekturnem seznamu morajo prefekturi tekom 2 mesecev po zaključitvi poslovne dobe predložiti prepis letne bilance, ki ga morajo podpisati upravitelji in nadzorniki. Priložiti mu morajo tudi izvleček zapisnika občnega zbora z navedbo sklepa, s katerim je bila bilanca odobrena.

5. člen.

Davčne in pristojbinske olajšave, ki jih uživajo zadruga in njih zveze (konsorciji) v kraljestvu, se raztegnejo tudi na okraj mesta Reke, če jim finančni minister brez pridržka prizna, da odgovarjajo pogojem, ki jih predpisujejo splošni in posebni zakoni kraljestva za take ustanove.

6. člen.

Pričujoči odlok stopi v veljavo z dnem objave v listu »Gazzetta Ufficiale« kraljestva.

Pričujoči odlok bo predložen državnemu zboru, da se spremeni v zakon.

Ukazujemo, naj se pričujoči odlok pečati z državnim pečatom in uvrsti v uradno zbirko zakonov in odlokov italijanskega kraljestva ter naročamo vsem prizadetim, da ga izpolnjujejo in poskrbijo za njegovo izvrševanje.

Izdan v Sant' Anna di Valdieri, dne 7. avgusta 1925.

VIKTOR EMANUEL.

Mussolini — Belluzzo — Rocco —
Giuriati — Volpi.

Členi trgovskega zakonika, ki jih navaja 1. člen tega kraljevega odloka se glasijo:

Člen 220. — Zadruga se morajo ustanoviti na podlagi javne listine (atto pubblico).

Člen 223. — Prvi odstavek vsebuje določbe glede imenika članov, ki se pa mora tudi v naprej voditi po dosedanjih zakonih.

Upravitelji morajo predložiti koncem vsakega četrletja pisarni pristojnega trgovskega sodišča seznam na novo sprejetih, izstopivših in ostalih članov, ki jamčijo za zadrugo neomejeno, z navedbo njih imen, priimkov in bivališča. Ta seznam mora biti podpisan od upraviteljev in ostane v shrambi kancelarja vsakemu na prost vpogled.

Člen 224. — Pri zadrugah ne sme biti nobeden član udeležen s svoto večjo od 5000 lir, tudi ne sme imeti toliko deležev, da bi njih nominalna skupna vrednost presegala to svoto. Nominalna vrednost posameznega deleža ne sme biti višja od 100 lir.

Deleži se glasijo vedno na določeno ime (osebo) in se ne morejo odstopiti, dokler niso popolnoma plačani in če odstopa ne dovoli občni zbor ali načelstvo (upravni svet), po določbah ustanovne listine.

Člen 225. — Na občnem zboru se člani morejo dati zastopati samo v slučajih zažrzkov, predvidenih v ustanovni listini

ali v pravilih. Vsak član ima samo en glas ne glede na število deležev, ki jih ima v lasti.

Na istem občnem zboru nobeden pooblaščenec ne sme zastopati več kot enega člana zraven pravic, izvirajočih iz lastnega članstva, če je sam član.

Člen 226. — Sprejem novih članov se izvrši s tem, da se člani osebno ali po pooblaščenecu podpišejo v članski knjigi. Podpisi morajo biti overovljeni no dveh članih, ki nista upravitelja.

Če ustanovno pismo članom dovoljuje izstop iz zadruga, mora član izstopno izjavo vpisati v člansko knjigo ali ga prijaviti pismeno proti potrdilu prejema (per atto di usciere). Izstop obvelja s koncem tekočega poslovnega leta, če je bil pravilno prijavljen pred začetkom zadnjega četrletja istega leta. Če je bil kasneje naznanjen, ostane član obvezan še celo naslednje leto.

Izključen sme biti član le iz razlogov navedenih v zakonu ali pa v ustanovni listini. O izključitvi sklepa ali občni zbor ali načelstvo, kakor pač določa omenjena listina.

Člen 227. — Za zadeve, ki jih je zadruga sklenila do dneva, s katerim je obvezljial izstop ali izključitev člana, ali ko je bil izstop vpisan v člansko knjigo, ostane bivši član nasproti tretjim osebam zavezan še dve leti od istega dneva, v mesjah jamstva, določenega po ustanovni listini.

Člen 249. — Upravitelji zadrug z neomejenim jamstvom, ki ne predložijo sodišču ob koncu vsakega četrletja seznam, o katerem govori člen 223, in kancelar, ki ne prijavi opuščenja kraljevemu prokuratorju tekom desetih naslednjih dni, zapadejo globi v višini do tristo lir.

V prihodnji številki našega lista bomo prinesli prestavo zakona glede kmetijskih zadrug z dne 7. julija 1907, ki ga omenja 3. člen novega odloka, ker je za naše zadruga zelo važen. Vsi drugi v 3. členu navedeni odloki se nanašajo na zadruga, ki se hočejo udeleževati dražb javnih del, in za iste veljajo tudi določbe 4. člena novega odloka.

Važno za zadruga z neomejeno zavezo!

Koncem vsakega četrletja mora načelstvo poslati pristojnemu *tribunalu* seznam, ki mora vsebovati: ime, priimek in bivališče

1. članov, ki so tekom četrletja na novo pristopili,
2. članov, ki so tekom četrletja izstopili,
3. ostalih članov.

Pristojni tribunal je za dele novih pokrajin, ki spadajo pod furlansko pokrajino v Gorici, za tržaško pokrajino v Trstu in za istrsko pokrajino v Puli.

Prikrat bo treba te sezname predložiti koncem meseca decembra. Podpisani morajo biti pravilno v smislu pravil.

Ti sezname so prosti vsake pristojbine.

Priporočamo zadrugam, da obdrži doma natančen prepis odposlanega seznama.

Uslužbenci konsumov.

Uradna »Gazzetta ufficiale« z dne 16. oktobra 1925, številka 241 objavlja za konsumne zadruga zelo važen kraljevi zakonski odlok z dne 17. septembra 1925, št. 1735, ki odloča sledeče: Člani konsumne zadruga, ki stoje z zadrugo v trajačem službenem odnošaju, za katerega prejema v breme zadruga bilance nagrade ali v denarju ali v naravi, se ne smejo udeleževati zborov, sklicanih v svrhu odobrenja bilanc ali volitev novih upraviteljev in nadzornikov zadruga, dokler traja njih službeno razmerje do zadruga. Glasovanja, katerim bi prisostvovali taki člani, so neveljavna.

Odlok je stopil v veljavo z objavo v uradnem listu, toraj dne 16. oktobra 1925.

Iz tega sledi, da poslovodje, uradniki, uslužbenci ali delavci, ki so pri konsumnih zadrugah stalno ali trajno nameščeni, se ne smejo udeleževati občnih zborov, ki razpravljajo o odobrenju računov ali o volitvah novih upraviteljev in nadzornikov, četudi so člani zadruga.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje št. 61: V shrambi za krompir mi črni polži vsega oglodajo. Kako naj jih uničim?

Odgovor: Najprej spravite ves krompir iz shrambe, shrambo potem pobelrite z arnenim mlekom, ro tleh pa potrosite živega apna v prahu. Nato lahko prenesete zopet krompir na prejšnje mesto. Okoli krompirja in vrhu nješa potrosite zopet nekoliko apna. Ako bodo polži prišli v dotiko z živim apnom, se bodo opekli in poginili.

Vprašanje št. 62: Moji pujski so še navi. Kako jih ozdravim?

Odgovor: Že ometovanokrat smo pisali na tem mestu o šepavosti in sličnih kostnih boleznih, ki so posledica kostolomnice. Kostolomnico dobe predvsem oni pujski, katerih mati svinja ni imela dovolj mleka in ni potem gospodar skrbel za nadomestilo. Vzrok šepavosti v nadaljnem razvoju pujskev pa je krma, ki vsebuje malo pepela, malo fosfora ki slega apna. Edino sredstvo proti kostolomnici (šepavost vključena) je klajno apno. V vašem slučaju pa bo težko šepavost odpraviti, ker so najprej kosti v nogah že dobile stalno obiko. Kljub temu pa dajajte pujskom klajnega apna, da se ne bodo noge še bolj šepile.

Vprašanje št. 63: Kaj bi bilo ukreniti, da ne bi provincijalni živinozdravnik tudi drugo leto prepovedal cepljenja prašičev proti rudečici?

Odgovor: V kolikor smo obveščeni se bo drugo leto celo zaukazalo cepljenje prašičev proti rudečici povsod tam, kjer je letos zahtevala kakšno žrtev. O zadevi bomo še natanko poročali.

Vprašanje št. 64: Kako se odpravi snetljivost pri ječmenu. Poskusil sem z modro galico pa nisem imel uspeha. Ali mi znate svetovati katero drugo sredstvo?

Odgovor: Modra galica mora pomagati proti snetljivosti, ako pa niste imeli uspeha (ker niste pravilno ravnali) oziroma ker modri galici najprej ne zaupate, Vam tudi ne svetujemo novih kemičnih sredstev, pač pa eno čisto enostavno, in sicer:

Namakajte ječmen za setev skozi 4 ure v navadni mrzi vodi, potem pa skozi pet minut v vroči vodi z 45°, nato zopet skozi 5 minut v vodi z 53 C. Navedeno toploto vode morate meriti s toplomerom. Ako je voda prevročna, ne smete namakati ječmena, ako pa je premrzla, ji morate doliti vrele vode, da dobiste zaželjeno toploto. To opravilo morate izvršiti neposredno pred setvijo.

Vprašanje št. 65: Kako naj napravim prošnjo za nagrado glede predelave hleva?

Odgovor: Tozadevni razpis tekmovanja za nagrade pravi, da morate vložiti prošnjo ali pri Podravnateljstvu Urada za kmetijski potovalni pouk v Gorici (via Trieste 43) ali pa pri oddelku istega urada v Ajdovščini. Prošnja je lahko spisana v slovenskem jeziku, na vsak način pa redložite majhen načrt predelave in proračun. Predno pa boste dobili nagrado, bo posebna komisija pregledala že izvršeno delo.

Nova bolezen na grozdju.

V strokovnih listih se čita, da se je pojavila nova grozdana bolezen. To novo bolezen so opazili v ozemlju Ruvo v Apuliji. Ta bolezen napada samo namizno grozdje in sicer samo na onih poganjkih, ki so bili od vinogradnikov pretisnjeni ali obrezani, samo da bi grozdje prej dozorelo in se bi tako dobilo boljše cene. Bolezen nastopi na ta način, da se na koncu jagode najprej pojavi bela pika, ki postaja vedno večja in vedno bolj siva, končno pa čela jagoda porujavi in se posuši. Novo bolezen še proučavajo.

Tržni pregled

Žita: Cene se v zadnjem času niso mnogo spremenile. Poročali smo že v zadnji številki, da je zelo mnogo ponudb ruskega žita, predvsem pšenice, ki je našla tudi dober sprejem. Dne 31. oktobra zaznamuje borza v Milanu sledeče cene:

Žito:

Domača pšenica	L 180 do 183
amerikanska pšenica	L 190 do 195
ruska pšenica	L 188 do 190
koruza (nova)	L 114 do 126
oves	L 135 do 142
rž	L 130 do 135
ječmen	L 140 do 150

Moke:

00	L 278 do 288
0	L 248 do 253
1	L 230 do 233
koruzna	L 140 do 150

Cena jugoslovanske koruze je ostala nespremenjena.

Živina: Goveja živina se plačuje po 4 do 4.50 L za kg žive teže. Cena prašičem je nizka in sicer se plačujejo prašiči po ceni 6.50 do 7.50. V Milanu je bila 31. oktobra cena živim debelim prašičem (180 kg) 8.60 L za kg, mrtvim pa 9.85.

Krma: Seno postaja vedno dražje. Cena na domačem trgu ni mogoče navesti, ker zavise od kakovosti. V splošnem stane seno v Gorici od 30 do 35 L za q. V Italiji so dosegli na nekaterih trgih že ceno 70 L a seveda za q dobrega sena (umetni travniki s polovico detelje). Pšenični otrobi stanejo na debelo 105 do 112 L, koruzni par lir manj, oljnate tropine okoli 150 L.

Mlečni izdelki: V splošnem se opaža na italjanskem mlečnem trgu veliko novš praševanje po siru, katerega izvažajo v ogromnih količinah. Zato je tudi cena precej visoka, blago se lahko odda. Cene maslu so začele nekoliko padati, a še ne znatno. Na trgu je namreč zelo mnogo ponudb masla, kar je posledica predvsem

naslednjih treh činiteljev: Živina je prišla iz planin in je že zato več masla; vsa italijanska letovišča bodo kmalu prazna, vsled česar se konsum krči; veliko ulogo igra tudi vprašanje romarjev, ki so prišli v Italijo ob priliki svetega leta, ki gre h kraju. Cene pa gotovo ne bodo padle zelo nizko, ker je drugačna mast zelo draga.

Vino: Trgatev je v Italiji večinoma zaključena že v vseh pokrajinah, le tu pa tam še tržejo in imajo zato krasno vreme. Vinski trg je v vseh pokrajinah zelo negotov, ponekod cene padajo, drugod rastejo, v splošnem so pa višje nego lansko leto. Mnogo višje cene nego lansko leto so tudi pri nas, kjer stane briška rebula okoli 250, vipavsko vino okoli 160 do 220, istrsko pa 200 do 250 L. Te cene so sicer upravičene, ker je pridelek pičel a nam znajo škoditi v trgovskem oziru. Previsoke cene so največja reklama za uvoz vina iz drugih pokrajin, kar nam sicer letos ne bo škodilo, a nam zna druga leta, ko bo pri nas obilen pridelek.

Umetna gnojila: Cene se niso spremenile.

Letošnja vinska letina.

Vinska letina v Italiji je dosegla letos približno 43 milijonov hl, v Jugoslaviji okoli 5 milijonov, na Ogrskem približno 4 milijone, v Avstriji pa okoli 600.000 hl. Letina na Francoskem je bila mnogo slabša nego druga leta. V splošnem je tudi kakovost vina letos slabša nego lansko leto.

Rusko grozdje v Parizu.

Letos je prispelo v Pariz nekoliko vagonov grozdja iz Rusije, kar se ni dogodilo že 10 let. Grozdje je bilo na poti 20 dni, prispelo pa je zelo dobro ohranjeno.

Kdor je bil v Rusiji ve, da so v Rusiji zelo lepi vinogradi posebno na Krimu in na Kavkazu, kjer goje tudi zelo žlahtne breskve.

Gospodarski koledar

Kmetovalec v novembru.

Na njivi: Koruza je že povsod požeta, deloma tudi činkvantin. Na njivah je ostalo še nekoliko zelenjave, kot krmska pesa, repa, korenje in kapusnice. Tudi te bomo kmalu spravili pod streho, njive bodo ostale gole, in veter bo pihal črez nje.

Vedno in vedno ponavljamo, da bi morale biti njive že v jeseni preorane ali prekopane, da prezimijo v velikih grudah.

V tem mesecu dokončujemo setev ozimnega žita povsod tam, kjer se seje ozimno žito. Tudi v Goriški okolici, na Krasu, v Vipavski dolini in v Istri mora biti ta mesec ozimno žito že vsejano. V tem pogledu se moramo držati starega od naši pradedov preizkušenega pravila, da mora biti ozimno žito posejano v mrzlejšem delu dežele okoli kvaternega tedna (sredi septembra), v toplejšem delu dežele pa pred Vahtmi (Vsi sveti).

Na senožeti: Malokateri kmetovalec več ima priliko pasti svojo živino. Zato je prepozno, pač pa je sedaj najugodnejši čas za čiščenje in gnojenje senožeti.

Najprej moramo senožet očistiti. Trnje moramo uničiti, to je skopati, nepotrebno kamenje odstranimo. Ko je to delo izvršeno, moramo iti črez senožet z dobro, oestro brano ali vsaj močnimi železnimi grabljami, s katerimi odstranimo mah, različna drva, itd., istočasno pa zarezemo v rušo male zarezze, po katerih pride med korenine vlaga in zrak ter raztroseno gnojilo.

Za gnojenje je ta mesec zelo primeren, najprimernejše gnojilo pa je tomažev žlindra, ki je letos sicer zelo draga, a vseeno vredna. Kjer se je pojavilo na senožeti mnogo mahu, tam je nujno potrebno gnojenje s kalijem ali pa vsaj s pepelom. Pepel raztrosimo po senožeti v jeseni in ne spomladi, da se črez zimo navleče vlage in raztopi.

V vinogradu: Takoj po trgatvi ali pa

vsaj v tem mesecu bi morali skrajšati trtine poganjke, da bo popolnoma dozorel oni les, kateri bo puščen za drugo leto.

V tem mesecu začnemo z okopavanjem in gnojenjem vinogradov. Istočasno tudi skopljemo one trte, ki nam niso po godu, ker redno slabo dozore. Na pravimo jame, kamor bomo pozneje sadili mlade cepljenke ali divjake.

Za gnojenje vinograda lahko uporabljamo domača in umetna gnojila. Med domačimi pridejo vpoštev domači gnoj, pepel in saje med umetnimi pa tomaževa žlindra, superfosfat in kalijeva sol. Mnogo koristi tudi gnojenje z apnenim dušikom ali pa žveplenokislom amonijakom. Vsa umetna gnojila, kakor tudi domača gnojila moramo podkopati. Gnojenje s čilskim solitrom ali pa gnojnico nima v jeseni nobenega smisla, pač pa spomladi. Gnojila ne smemo podkopati neposredno ob stebelu trte, ker tam nima starejša trta nobenih mladih korenin. Gnojilo naj bo podkopano v sredi med trtami, na vsak način pa $\frac{1}{4}$ m daleč od stebela. Tam se nahajajo koreninice, ki trto žive.

V sadovnjaku: Odstranimo nepotrebne, odlomljene in suhe veje raz sadnega drevja. Proti različnim sadnim škodljivcem se borimo tako, kot piše poseben članek v notranjosti lista.

V tem mesecu podsajamo mlado sadno drevje, ker imamo sedaj zato mnogo več prostega časa kot spomladi.

Kdor sicer noče podsaditi že sedaj sadnega drevja, a hoče kupiti kakšno cepljeno sadiko, naj jo kupi sedaj, ker je gotov, da jo lahko dobi. Spomladi bodo na razpolago le izbirkki. Mlade sajenke naj zakoplje v vrtu ali kjer bilo v zemljo, da ne zgube korenine vlage in se ne posrše.

V vrtu dokončujemo zadnja opravila. Kdor še ni povezal listov endivije in zelene (šelne), naj to čimprej napravi. To

delo pa naj opravi na vsak način v suhem vremenu, da ne bo listje gnilo. Liste moramo prevezati tudi karfijoli in brokljem, da bo cvetje bolj nežno.

V tem mesecu tudi ukletimo zelenjavo za zimo, to je zelje, endivijo, rudeči radič, peteršilj itd. Paziti moramo nato, da ni klet preveč vlažna, oziroma da nima duha po plesni. V klet prenešana zelenjava naj ne bo mokra od dežja ali od rose, ker bi taka bila kmalu napadena od plesni. Zemlja od lanskega leta tudi ne prija več za letos, ker ima taka zemlja mnogo klic plesni in tudi drugih bolezni.

V hlevu: Kar smo svetovali zadnjič, to moramo tudi danes ponoviti. Pazimo, da je hlev čist, odstranjena pajčevina, zamašene vse luknje, da ne bo prepriha. Paziti moramo na to, da je hlev kolikor mogoče suh, gnojnica naj ima prost odtok, živina naj ima mehko ležišče, ki pa naj ne obstoja iz vležanega gnoja, temveč iz stelje. Glede krmljenja si moramo zapomniti, da mora imeti živina tudi v zimskem času kaj sveže krme, ki naj obstoja iz pese, repe ali korenja. Kdor pa krmi mnogo teh krmil, naj doda krmi redno vsaki dan žličico klajnega apna, ki bo živali nadomestila mineralne snovi, katerih je v pesi in repi zelo malo, ki pa so živini nujno potrebne za zgradbo kosti.

V kleti moramo zalivati vino. Paziti moramo, da je sod vedno poln, ker drugače se bodo naselile v vinu najrazličnejše klice vinskih bolezni, predvsem pa kana, ki je uvod skisanju. Ako je mošt že prevrel in nimamo dovolj vina za napolnitev sode, moramo prostor nad vinom v sodu dobro zažveplati, ker žvepleni plin uničuje najrazličnejše klice bolezni in tako tudi kana.

Ko bomo spravljali repo, peso, korenje in drugo zelenjavo, se moramo zavdati, da ta zelenjava nima prostora v kleti pri vinu in vinski posodi.

Na domu: Preskrbeti si moramo potrebna umetna gnojila in pa dovolj stelje za pod živali. Paziti moramo na koruzo, da se dobro posuši.

Poljske miši.

Lansko leto smo čitali v listih, da so cele armade njivskih miši romale iz Rusije proti Poljski in da so napravile ogromno škodo. Njivske miši so napravile ogromno škodo tudi pri nas, posebno v gorški okolici, pa tudi drugod.

Njivske miši uničujemo s strupom, od katerih je najboljši cinkov fosfor, s katerim zastrupimo koruzino ali žitno seme.

Zadružna sušilnica svilodov

v Čedadu je plačala letošnje svilode po ceni 38.— L za kg. Nekateri naši kmetje pa so jih prodali po 28.— L kg. Le redki so dosegli ceno 35.— L. Tudi pri nas bi lahko ustanovili posebno zadružno sušilnico.

Umetna svila v Rusiji.

Naši čitatelji gotovo vedo, da imamo svili, naravno in umetno. Naravno dobivamo od sviloprejk, umetno pa izdelujejo iz lesa celuloze kot za papir). Umetna svila izpodriva naravno svilo vedno bolj in bolj, ker je mnogo cenejša in ker iznajdejo vsak mesec kaj novega, tako da je umetna svila vedno bolj podobna naravni. Iz umetne svile izdelujejo danes predvsem kravate, ženske nogavice in žensko obleko sploh, mnogo pa je mešajo tudi med volno, bombaž in druge snovi, iz katerih delajo oblačilno blago. Pravijo, da bomo kmalu vsi nosili obleko iz svile, a umetne. Kdo je prvi znašel umetno svilo, danes ne vemo, gotovo pa je to, da jo izdelajo največ v Zedinjenih državah, potem pa takoj v Italiji, kateri sledi Angleška, potem Nemčija, Francija, itd. V Italiji je več velikanskih tvornic, ki izdelujejo umetno svilo, največje podjetje v Italiji pa ima družba Snia Viscosa, ki zaposluje danes že nekaj deset tisoč ljudi in ki posluje z eno milijardo akcijskega kapitala.

Sedaj prihajajo vesti, da misli ruska vlada urediti v Leningradu (prekršeni Petrograd) novo lastno tvornico umetne svile. Tvornica bi morala začeti z obratovanjem s 1. januarjem l. 1927 in bi morala proizvajati toliko umetne svile, kolikor jo potrebuje Rusija.

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje.

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

Umetna gnojila:

Tomaževo žlindro
Superfosfat
Kalijevo sol
Čilski soliter
Zvepleno-kisli amonijak
Kalcijev cianamid
Modro galico
Žveplo
Seme ajde in druga žitna semena

naročite in dobite pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Verdi 37, telefon 283

Gospodarske knjige:

Belle: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami
Humek: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami
Humek: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami
Domači živinozdravnik
Domači zdravnik
Nasveti za hišo in dom
Naše gobe
Reja domačih zajcev
Umni čebelar

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine, za župne, županske, šolske in druge urade, papir, razglednice itd. itd. dobite pri

Katoliški knjigarni v Gorici

Via Carducci št. 2 (Gosposka ulica)